

Kennissynthese

Intergenerationeel Contact tussen de generaties

door Movisie in opdracht van
Coalitie Intergenerationeel Contact

The background is a solid teal color. Overlaid on this are several large, light green, organic shapes that resemble stylized clouds or overlapping circles. These shapes are positioned in the lower half of the frame, creating a layered effect.

‘Generations are a lens through which to understand societal change, rather than a label with which to oversimplify differences between groups.’

Micheal Dimock, President, PEW Research Center

Inhoud

Inleiding	5
1. Intergenerationeel Contact	6
1.1. Definities	6
1.1.1. Wat is intergenerationeel contact?	6
1.1.2. Generaties	6
1.1.3. Intragenerationeel contact	7
1.1.4. Sociaal contact	8
1.1.5. Intergenerationele solidariteit	8
1.2. Ouderen en jongeren in cijfers	11
1.2.1. Ouderen en jongeren	11
1.2.2. Vergrijzing	11
1.2.3. Digitale vaardigheden	11
1.2.4. Ouderen op de werkvloer	12
1.3. Context	12
1.3.1. Sociale context	12
1.3.2. Culturele context	13
1.3.3. Structurele en maatschappelijke belemmeringen	14
2. Vormen van intergenerationeel contact	18
2.1. Vormen van intergenerationeel contact	18
2.1.1. Vrijwilligerswerk	18
2.1.2. Samenwonen in hetzelfde complex	18
2.1.3. Contact gericht op kennisuitwisseling en wederzijdse waardering	19
2.1.4. Gezamenlijke activiteiten	19
2.1.5. Ontmoetingsplekken	19
2.2. Intergenerationeel contact binnen migratiegemeenschappen	21
2.2.1. Filiale plicht en solidariteit	21
2.2.2. 'Staying in touch' en digitale solidariteit	21
2.2.3. Dubbele socialisatie	21
2.2.4. De rol van de taalbrug	22

2.3.	Intergenerationeel contact op de werkvloer	22
2.3.1.	Kritisch perspectief op generatiedenken	22
2.3.2.	De waarde van intergenerationeel contact: kennis, verbinding en innovatie	23
2.3.3.	Mentoring als structurele interventie	24
2.3.5.	Generatiemanagement en een fitte werkcultuur	24
3.	Werkzame elementen voor betekenisvol intergenerationeel contact	27
3.1.	Wederkerigheid	27
3.2.	Veiligheid en begeleiding	27
3.3.	Duurzaamheid van het contact	28
3.4.	Gedeelde doelen	28
3.5.	Aansluiten bij leefwereld en interesses	28
4.	Aandachtspunten en uitdagingen bij intergenerationeel contact	31
4.1.	Stereotypering en beeldvorming	31
4.2.	Intergenerationele segregatie	32
4.3.	Ongelijkwaardige relaties	33
4.4.	Gebrek aan voorbereiding en begeleiding	34
4.5.	Tijdelijkheid en discontinuïteit	34
4.6.	Afname van intergenerationele solidariteit	35
5.	Implicaties voor beleid, praktijk en toekomstig onderzoek	36
5.1.	Praktijkimplicaties	36
5.2.	Beleidsimplicaties	37
5.3.	Implicaties voor toekomstig onderzoek	39
	Bronnen	40

Inleiding

In een samenleving die tegelijkertijd vergrijsd en individualiseert, groeit de behoefte aan en noodzaak tot meer verbondenheid tussen generaties. Ouderen en jongeren leven nog te vaak langs elkaar, ondanks het feit dat wat hen verbindt vaak groter is dan wat hen scheidt. Over generaties heen delen mensen dezelfde fundamentele behoeften: gezien, gehoord en gewaardeerd worden. Door een brug tussen generaties te slaan, zorgen we voor een breder perspectief op het samenleven en meer begrip voor elkaar.

Intergenerationeel contact biedt kansen voor wederzijds begrip, sociale cohesie en het versterken van solidariteit. Tegelijkertijd laat de praktijk zien dat ontmoetingen tussen generaties niet vanzelf ontstaan en dat intergenerationeel contact op zichzelf geen garantie biedt voor duurzame relaties of maatschappelijke meerwaarde. De kwaliteit van het contact, de mate van wederkerigheid en de sociale context waarin ontmoetingen plaatsvinden, blijken daarbij van doorslaggevend belang.

Kennissynthese

Deze kennissynthese brengt in kaart welke theoretische kennis, praktijkkennis en ervaringskennis beschikbaar is over dit thema. De kennissynthese is uitgevoerd door Movisie in opdracht van de Coalitie Intergenerationeel Contact en bundelt bestaande wetenschappelijke inzichten en praktijkgerichte ervaringen. Daarbij wordt aandacht besteedt aan definities en voorwaarden die bijdragen aan betekenisvol intergenerationeel contact, waar sprake is van wederkerigheid en duurzaam contact. Daarnaast worden verschillende vormen toegelicht, waaronder de toepassing in migrantengemeenschappen en op de werkvloer. Ook worden er praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland beschreven.

In opdracht van

De Coalitie Intergenerationeel Contact is een initiatief van het programma Samen Ouder Worden, onderdeel van VrijwilligerswerkNL, en heeft als doel het bewustzijn over de meerwaarde van contact tussen verschillende leeftijdsgroepen te vergroten. De coalitie, gevormd in 2024, agendeert, inspireert en organiseert contact tussen verschillende generaties. De betrokken organisaties - Genero, Stichting Oud Geleerd Jong Gedaan, Stichting Vier het Leven, TijdVoorActie en We Care to DisGover – brengen elk vanuit hun eigen expertise ervaringen in, die samen bijdragen aan een rijker en breder begrip van wat intergenerationeel contact kan betekenen voor individuen en voor de samenleving als geheel.

Intergenerationeel Contact

1.1. Definities

1.1.1. Wat is intergenerationeel contact?

Intergenerationeel contact verwijst naar sociale interacties tussen mensen van verschillende generaties, met als doel wederzijds begrip, solidariteit en sociale cohesie te bevorderen. In de literatuur wordt het begrip breed opgevat en omvat het elke vorm van relatie tussen individuen of groepen uit verschillende leeftijdsgroepen, zowel binnen als buiten familieverbanden (Sánchez & Díaz, 2020).

Fishbane (2021) benadrukt dat intergenerationeel contact meer is dan het delen van tijd en ruimte. Het gaat om het opbouwen van betekenisvolle relaties waarin empathie, erkenning en wederkerigheid centraal staan. Deze relaties kunnen ontstaan in uiteenlopende contexten, zoals binnen gezinnen, in zorginstellingen, op scholen of in gemeenschapsprojecten.

Ook praktijkgerichte bronnen benadrukken dat intergenerationeel contact vooral waardevol is wanneer het bewust wordt gefaciliteerd. Daarbij ligt de focus op het doorbreken van stereotypen en het versterken van onderlinge verbondenheid tussen generaties (Movisie, 2021).

1.1.2. Generaties

In de sociologie wordt een generatie niet uitsluitend gedefinieerd door leeftijd, maar vooral door gedeelde historische en sociale ervaringen die leiden tot een gemeenschappelijke bewustzijnsstructuur. Karl Mannheim (1952) legde hiervoor een belangrijk theoretisch fundament met zijn '*generation as actuality*'. Volgens Mannheim ontstaat een generatie pas wanneer mensen uit dezelfde leeftijdsgroep gezamenlijk reageren op maatschappelijke veranderingen en culturele verschuivingen. Deze gedeelde ervaringen dragen bij aan het ontstaan van een collectieve identiteit, die van invloed is op waarden, normen en gedrag.

Dit theoretische uitgangspunt is nog steeds richtinggevend binnen generatiestudies in de sociale wetenschappen. In Nederland worden generaties in de praktijk vaak ingedeeld op basis van geboortjaar in combinatie met gedeelde maatschappelijke ervaringen (NOV/Samen Ouder Worden, 2024). Deze indeling biedt houvast bij het begrijpen van verschillen in waarden, gedrag en communicatie, met name in intergenerationele contexten.

- **Stille Generatie (1928–1945)**

Deze generatie groeit op tijdens de crisisjaren en de Tweede Wereldoorlog. Kenmerken: plichtsbesef, respect voor autoriteit, stabiliteit en zuinigheid.

- **Babyboomers (1946–1964)**

Deze generatie is geboren in de naoorlogse periode van wederopbouw en economische groei. Kenmerken: idealisme, zelfontplooiing, maatschappelijke betrokkenheid, en loyaliteit aan werk.

- **Generatie X (1965–1980)**

Deze generatie is opgegroeid in een tijd van technologische verandering en individualisering. Kenmerken: pragmatisme, zelfstandigheid, flexibiliteit en zet zich af tegen de gevestigde orde.

- **Millennials/ Generatie Y (1981–1996)**

De eerste generatie die opgroeide met internet en mobiele technologie. Kenmerken: behoefte aan zingeving, flexibiliteit, diversiteit, en sociale betrokkenheid.

- **Generatie Z (1997–2012)**

Deze generatie is volledig digitaal opgegroeid. Kenmerken: ondernemend, sociaal bewust, visueel ingesteld, en gewend aan constante informatievoorziening.

- **Generatie Alpha (2013–heden)**

Deze jongste generatie is opgegroeid met AI, tablets en smart technologie. Kenmerken: leergierig, technologievaardig, en sterk beïnvloed door digitale media.

1.1.3. Intragenerationeel contact

Intergenerationeel contact verwijst naar interacties tussen mensen van verschillende generaties, zoals tussen jongeren en ouderen, en speelt een belangrijke rol in het bevorderen van wederzijds begrip, solidariteit en sociale cohesie. In tegenstelling hiermee vindt *intragenerationeel* contact plaats binnen dezelfde generatie, bijvoorbeeld tussen leeftijdsgenoten. Turner en collega's (2025) ontwikkelden een meetinstrument waarin onderscheid wordt gemaakt tussen familiaal en niet-familiaal intergenerationeel contact, en laten zien dat beide vormen op een eigen manier bijdragen aan welzijn en sociale verbondenheid. Dit onderscheid is van belang voor het begrijpen van sociale dynamiek en voor het ontwikkelen van gerichte interventies.

1.1.4. Sociaal contact

Sociaal contact in intergenerationele context omvat zowel de frequentie als de kwaliteit van interacties tussen generaties. De frequentie van dit contact wordt volgens Bordone (2012) in belangrijke mate beïnvloedt door sociale normen en culturele verwachtingen, bijvoorbeeld rond de verdeling van zorg voor ouderen. Intergenerationeel contact kan verschillende vormen aannemen, zoals persoonlijk, telefonisch of digitaal contact. Van betekenisvol contact is sprake wanneer interacties worden gekenmerkt door wederkerigheid, erkenning en emotionele betrokkenheid. Deze inzichten sluiten aan bij breder sociaalwetenschappelijk onderzoek dat het belang van sociaal contact benadrukt voor zowel sociale cohesie als individueel welzijn.

1.1.5. Intergenerationele solidariteit

Intergenerationele solidariteit verwijst naar de sociale, emotionele en structurele verbondenheid tussen generaties binnen families en samenlevingen. Deze verbondenheid komt tot uiting in vormen van hulp, zorg, waardenoverdracht en wederzijdse verantwoordelijkheid (Bengtson & Roberts, 1991). De wijze waarop generaties met elkaar verbonden zijn, is echter geen vast gegeven, maar ontwikkelt zich voortdurend onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen en beleid.

Vermeij (SCP, 2021) beschrijft hoe tijdens de opbouw van de verzorgingsstaat na de Tweede Wereldoorlog families in zekere zin ‘van elkaar werden bevrijd’. Door de invoering van voorzieningen als de AOW en de bouw van bejaardentehuizen verbeterden de leefomstandigheden van ouderen aanzienlijk. Hierdoor werd het minder noodzakelijk dat kinderen hun ouders in huis namen of verzorgden, en hoefden ouderen hun kinderen niet meer ‘tot last’ te zijn. Een deel van de informele solidariteit binnen families werd daarmee vervangen door formeel georganiseerde solidariteit via sociale voorzieningen.

Recente maatschappelijke ontwikkelingen leiden opnieuw tot veranderingen in de verhouding tussen generaties. Ouderen hebben andere wensen en behoeften dan voorheen en hechten veel waarde aan zelfstandigheid en het voortzetten van hun leven in de eigen vertrouwde omgeving. Afhankelijk zijn van zorg door anderen is niet langer het ideaalbeeld. Tegelijkertijd staat de betaalbaarheid van overheidsvoorzieningen onder druk door stijgende kosten en toenemende vergrijzing (Vermeij, 2021). In dit licht groeit het idee dat mensen weer meer voor elkaar gaan zorgen, bijvoorbeeld als vrijwilliger of als mantelzorger (De Boer et al., 2020).

Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat in 2019 ongeveer 35 procent van de Nederlanders van 16 jaar en ouder mantelzorg verleende, terwijl één op de tien actief was als vrijwilliger in zorg en ondersteuning (‘Blijvende bron van zorg; ontwikkelingen in het geven van informele hulp’, 2014-2019). Zowel het aantal mantelzorgers als het aandeel vrijwilligers in zorg en ondersteuning is in deze periode licht toegenomen. Tegelijkertijd laat hetzelfde onderzoek zien dat twee derde van de Nederlanders vindt dat de zorg voor hulpbehoevende ouders primair een taak van de overheid is, en niet van de familie. Zoals het SCP samenvat: men vindt wel dat mensen elkaar moet helpen, maar daaraan worden duidelijke grenzen gesteld.

Solidariteitsmodel

Intergenerationeel contact beperkt zich niet alleen tot families, maar vindt ook plaats in buurten, organisaties, onderwijs, zorg, politiek en cultuur. In deze bredere context verwijst intergenerationele solidariteit naar de mate van verbondenheid, samenwerking en wederzijdse steun tussen generaties. Het solidariteitsmodel van Bengtson en Roberts (1991) biedt een bruikbaar analytisch kader om deze relaties te begrijpen. Hoewel het model oorspronkelijk is ontwikkeld voor ouder-kindrelaties in verouderende families, wordt het inmiddels ook succesvol toegepast buiten de familiale sfeer.

Het model onderscheidt zes dimensies van solidariteit: associatieve, affectieve, consensuele, functionele, normatieve en structurele solidariteit. Samen maken deze dimensies zichtbaar hoe generaties zich tot elkaar verhouden, wat hen bindt en waar spanningen kunnen ontstaan.

1. Associatieve solidariteit: frequentie en kwaliteit van het contact

Deze dimensie heeft betrekking op de frequentie en kwaliteit van contact tussen generaties. In een bredere context gaat het bijvoorbeeld om hoe vaak jongeren en ouderen elkaar ontmoeten in buurthuizen, op de werkvloer of in vrijwilligersprojecten. Regelmatige en betekenisvolle interactie bevordert wederzijds begrip en vermindert stereotypering. Initiatieven zoals intergenerationele woonvormen of mentorprogramma's laten zien hoe associatieve solidariteit kan worden gestimuleerd.

2. Affectieve solidariteit: mate van positieve gevoelens en genegenheid

Affectieve solidariteit verwijst naar de mate van positieve gevoelens en genegenheid tussen generaties. Buiten de familie uit dit zich bijvoorbeeld in respect, waardering en empathie tussen jong en oud. Te denken valt aan jongeren die zich inzetten voor ouderen in zorginstellingen, of ouderen die zich betrokken tonen bij het welzijn van jongeren in hun buurt. Deze emotionele verbondenheid vormt een belangrijke basis voor duurzame relaties tussen generaties.

3. Consensuele solidariteit: overeenstemming

Deze dimensie gaat over de mate waarin generaties overeenstemming hebben over maatschappelijke kwesties, normen en waarden. In een diverse samenleving kunnen verschillen in opvattingen over klimaat, technologie, gender of politiek tot spanningen leiden. Tegelijkertijd biedt consensuele solidariteit ruimte voor dialoog en bruggenbouw. Educatieve programma's en intergenerationele gespreksgroepen kunnen bijdragen aan meer wederzijds begrip.

4. Functionele solidariteit: uitwisseling van praktische hulp

Functionele solidariteit betreft de uitwisseling van praktische hulp, zoals zorg, kennis, geld of diensten. In een bredere context zien we dit bijvoorbeeld bij ouderen die oppassen op kleinkinderen of jongeren die ouderen helpen met digitale vaardigheden. Ook maatschappelijke voorzieningen, zoals pensioenen en onderwijsvoorzieningen, zijn uitingen van functionele solidariteit tussen generaties.

5. Normatieve solidariteit: normen en verwachtingen

Normatieve solidariteit heeft betrekking op de normen en verwachtingen die generaties ten opzichte van elkaar hebben. Zo kunnen jongeren het gevoel hebben iets terug te moeten doen voor oudere generaties, terwijl ouderen zich verantwoordelijk voelen voor het welzijn van jongeren. Deze dimensie speelt een belangrijke rol in maatschappelijke debatten, bijvoorbeeld over de verdeling van zorgkosten of verantwoordelijkheid voor klimaatvraagstukken.

6. Structurele solidariteit: omgevingsfactoren

Structurele solidariteit verwijst naar omgevingsfactoren die bepalen in hoeverre generaties met elkaar in contact kunnen komen. Het gaat onder meer over geografische nabijheid, mobiliteit, digitale toegang en institutionele structuren. Beleid en infrastructuur kunnen deze mogelijkheden versterken of juist beperken, bijvoorbeeld door het creëren van ontmoetingsplekken voor jong en oud of door het stimuleren van intergenerationele samenwerking.

1.2. Ouderen en jongeren in cijfers

1.2.1. Ouderen en jongeren

- Per 1 januari 2025 telt Nederland ruim 3,6 miljoen 65-plussers; ongeveer 20,5 procent van de bevolking (CBS, 2025).
- Sinds 2019 is meer dan de helft van de volwassenen 50 jaar of ouder; dit gaat om ongeveer 7 miljoen mensen (CLO, 2025).
- Op 1 januari 2025 wonen er 4.904.057 mensen jonger dan 25 jaar in Nederland. Dat is 27 procent van de bevolking (CBS, 2025).
- Het aandeel jongeren onder de 25 jaar neemt al langere tijd af: van 30,5 procent in 2004 naar 27,1 procent in 2025. Het CBS verwacht dat dit percentage tot 2070 stabiliseert rond 25–26 procent (CBS, 2023).

1.2.2. Vergrijzing

- In 1990 bestond de bevolking uit 12,8 procent 65-plussers. In 2025 is dat aantal gestegen naar ruim 20 procent (CBS, 2025).
- De vergrijzing zet door tot 2040, daarna wordt een lichte afname van het aantal ouderen verwacht (CLO, 2025).
- Ouderen zijn gemiddeld mobieler en welvarender dan eerdere generaties en blijven langer zelfstandig wonen (CLO, 2025).

1.2.3. Digitale vaardigheden

Voor digitaal contact tussen verschillende generaties is het belangrijk dat ook ouderen digitaal vaardig zijn. De [Universiteit Twente](#) bracht in kaart hoe het hiermee is gesteld (2023).

Een deel van de ouderen heeft nog nooit internet gebruikt:

- 31,9% van de 75-plussers;
- 9,6% van de 65-75-jarigen;
- 4,5% van de 55-65-jarigen.

Tegelijkertijd heeft het merendeel van de ouderen wel toegang tot internet:

- 98,7% van de 55-65-jarigen;
- 94,8% van de 65-75-jarigen;
- 74,2% van de 75-plussers heeft thuis internet.

Ouderen hebben echter moeite met onlinevaardigheden die nodig zijn voor dagelijks gebruik. Zij hebben met name ondersteuning nodig bij het omgaan met cookies en advertenties, het zoeken en beoordelen van informatie zoals het nieuws (43%), en het gebruik van een smartphone (62%), zelf content maken en delen (22%) en het vertalen van Engelse termen.

1.2.4. Ouderen op de werkvloer

- Er zijn (naar verhouding) meer 55-plussers (22%) dan jongeren tot 25 jaar (17%) op de werkvloer (UWV, 2023).
- Er zijn bijna 2,1 miljoen 55- tot 70-jarigen aan het werk; wat een stijging is van ruim 50 procent in 10 jaar (CBS, 2023).
- De arbeidsparticipatie van 70- tot 75-jarigen is van ruim 5 procent in 2013 gestegen naar bijna 9 procent in 2022 (CBS, 2023).

1.3. Context

1.3.1. Sociale context

Sociale relaties ontstaan zelden uit het niets. Zoals Blau (1977), Fischer (1982) en Verbrugge (1977) beschrijven met het principe *no mating without meeting*, ontstaan vriendschappen en betekenisvolle relaties vooral in contexten waarin mensen elkaar daadwerkelijk ontmoeten. De sociale omgeving speelt hierin een cruciale rol, omdat zij bepaalt wie men tegenkomt in het dagelijks leven en welke contacten überhaupt mogelijk zijn. Wanneer mensen zich bewegen in leeftijdsdiverse omgevingen, neemt de kans op intergenerationeel contact toe.

Familie als leeftijdsintegrerende context

De familie is een van de weinige sociale contexten waarin mensen van verschillende leeftijden structureel met elkaar in contact staan. Hagestad en Uhlenberg (2005) beschrijven de familie zelfs als de meest leeftijdsintegrerende sociale institutie. Binnen families ontstaan vaak langdurige, wederkerige relaties die worden gekenmerkt door emotionele verbondenheid, gedeelde geschiedenis en inlevingsvermogen. Empirisch onderzoek laat zien dat familiale ervaringen doorwerken buiten de familiekring. Jongeren die een goede band hebben met hun grootouders, blijken positiever te denken over ouderen in het algemeen dan jongeren zonder dergelijke relaties (Harwood et al., 2005; Tam et al., 2006). De familie fungeert niet alleen als ontmoetingsplek, maar ook als leeromgeving voor intergenerationele omgangsvormen en attitudes.

Gemeenschappen die ontmoetingen stimuleren

Naast familie bieden ook andere sociale contexten kansen voor intergenerationeel contact, zoals werk, vrijwilligerswerk, religieuze gemeenschappen en buurten (Grefe, 2011; Uhlenberg, 2000; Uhlenberg & De Jong Gierveld, 2004; Vanderbeck, 2007). In deze settings kunnen generaties elkaar ontmoeten rondom gedeelde activiteiten en doelen, wat ruimte biedt voor wederkerige en betekenisvolle interacties.

Hoewel dergelijke omgevingen ontmoetingen mogelijk maken, is er nog relatief weinig onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre zij daadwerkelijk leiden tot duurzame intergenerationele relaties of vriendschappen. Wel wijzen bestaande studies erop dat structurele herhaling en gezamenlijke betrokkenheid belangrijke voorwaarden zijn voor het ontstaan van blijvend contact.

Persoonlijke houding en eerdere ervaringen

Naast de sociale context speelt ook de persoonlijke houding een rol in het aangaan van intergenerationele relaties. Mensen ontwikkelen voorkeuren en verwachtingen op basis van opvoeding en eerdere ervaringen. Positieve ervaringen met mensen van andere leeftijdsgroepen vergroten de bereidheid om intergenerationeel contact aan te gaan en vriendschappen te ontwikkelen (Fischer & Oliner, 1983; Mollenhorst, Völker, & Flap, 2008).

Tegelijkertijd kunnen praktische en structurele beperkingen - zoals tijd, financiële middelen of geografische afstand - ervoor zorgen dat deze intenties niet altijd worden omgezet tot daadwerkelijk contact (Fischer, 1982). Intergenerationele relaties ontstaan dan ook in een wisselwerking tussen individuele voorkeuren en de sociale en structurele context waarin mensen zich bevinden.

Familiaire en niet-familiaire contexten

De sociale context van intergenerationeel contact kan worden onderscheiden in familiale en niet-familiaire settings. De familiale context omvat relaties tussen ouders en kinderen, grootouders en kleinkinderen en andere verwanten. Deze relaties worden vaak gekenmerkt door langdurige emotionele verbondenheid en wederzijdse verwachtingen van zorg en ondersteuning. Davey, Janke en Savla (2004) benadrukken dat gezinnen niet alleen de plek zijn waar intergenerationele steun plaatsvindt, maar ook een bepalende context vormen die invloed heeft op de aard, frequentie en richting van die steun. Eerdere ervaringen en verwachtingen binnen families vormen daarmee een belangrijk kader voor intergenerationele solidariteit.

Fishbane (2021) wijst erop dat familiale relaties vaak doordrenkt zijn van loyaliteitspatronen, relationele ethiek en soms ook emotionele spanningen. Deze relaties zijn nauw verweven met de levensloop en persoonlijke ontwikkeling van betrokkenen en kunnen zowel een bron van steun als van conflict zijn.

De niet-familiaire context verwijst naar intergenerationeel contact buiten de directe familiekring, zoals in buurten, scholen, zorginstellingen, vrijwilligerswerk, en andere maatschappelijke verbanden. Deze relaties zijn doorgaans gebaseerd op gedeelde activiteiten, wederkerigheid en sociale betrokkenheid, in plaats van biologische verwantschap (Vanderbeck (2007) omschrijft dit type contact als 'contact tussen generaties buiten de familiesituatie om'. Dergelijk contact kan bijdragen aan sociale cohesie, wederzijds begrip en het doorbreken van stereotypen tussen leeftijdsgroepen.

1.3.2. Culturele context

De wijze waarop intergenerationele relaties en zorg vorm krijgen, verschilt sterk per culturele context. In de Nederlandse samenleving is het gebruikelijk dat ouderen zelfstandig wonen of professionele zorg ontvangen, in plaats van dat zorg primair door familieleden wordt verleend. Dit contrasteert met veel niet-westerse samenlevingen, waar het samenleven van meerdere generaties binnen één huishouden gebruikelijk is en intergenerationele zorg een vanzelfsprekend onderdeel vormt van het dagelijks leven.

In landen zoals Ghana, Turkije, Marokko, India en China wordt het zorgen voor ouders vaak gezien als een morele plicht. Ouderen wonen daar regelmatig bij hun kinderen en grootouders spelen vaak een actieve rol in het leven en de opvoeding van kleinkinderen. Deze vormen van intergenerationeel samenleven en zorgen zijn gebaseerd op waarden als familiale loyaliteit, wederkerigheid en collectivisme (Van der Geest, z.d.).

De culturele verschillen in zorgpraktijken worden vaak verklaard vanuit het principe van reciprociteit: zorg die ouders in hun leven aan hun kinderen hebben gegeven, wordt op latere leeftijd in omgekeerde richting teruggegeven. In Nederland daarentegen is zorg sterk geïnstitutionaliseerd en geprofessionaliseerd, mede als gevolg van de opkomst van de verzorgingsstaat in de twintigste eeuw en de afname van religieuze en gemeenschapsstructuren waarin zorg voorheen was ingebed. Hierdoor is de familie als primaire zorgstructuur deels naar de achtergrond verdwenen (Halmingh, 2022).

Het bredere culturele klimaat beïnvloedt eveneens de ruimte voor intergenerationeel contact. In individualistische culturen, waarin autonomie, zelfontplooiing en persoonlijke keuze centraal staan, is er doorgaans meer ruimte voor contact buiten de eigen groep en kunnen leeftijdsheterogene relaties gemakkelijker ontstaan. In collectivistische culturen daarentegen, waar harmonie, traditie en groepsloyaliteit belangrijk zijn, is de sociale druk om binnen de eigen groep te blijven vaak groter (Allik & Realo, 2004). Daarnaast speelt sociaal vertrouwen een belangrijke rol: in samenlevingen met een hoog niveau van onderling vertrouwen, is de kans op intergenerationele contacten en vriendschappen groter dan in contexten waar groepsgrenzen sterker zijn en wantrouwen overheerst (Delhey & Newton, 2015).

Individualisering en ontkerkelijking

De Nederlandse samenleving is sterk beïnvloed door processen van individualisering en ontkerkelijking. Sinds de jaren zeventig is het lidmaatschap van kerken en verenigingen sterk afgenomen, waardoor traditionele gemeenschapsstructuren zijn verzwakt. Autonomie, zelfontplooiing en privacy zijn hierdoor centraler komen te staan (Halmingh, 2022). Hoewel dit bijdraagt aan persoonlijke vrijheid, zijn intergenerationele contacten minder vanzelfsprekend geworden.

Religieuze instellingen fungeerden lange tijd als ontmoetingsplek voor verschillende generaties. Met het wegvallen van deze plekken is ook een deel van de informele sociale cohesie verdwenen. Waar in sommige mediterrane culturen het dagelijks leven zich grotendeels afspeelt in publieke ruimtes en gedeelde huishoudens, is het leven in Nederland sterk georganiseerd en gesegmenteerd, met aparte voorzieningen en woonvormen voor jong en oud. Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat generaties elkaar minder vaak in het dagelijks leven ontmoeten. Jongeren en ouderen bewegen zich veelal in gescheiden netwerken en routines. Dit vergroot de kans op stereotypering en wederzijds onbegrip (NOV/ Samen Ouder Worden, 2024).

1.3.3. Structurele en maatschappelijke belemmeringen

De beperkte mate van intergenerationeel contact in onze samenleving is geen toeval. Dit hangt samen met structurele en maatschappelijke factoren die ontmoeting tussen generaties bemoeilijken. In deze paragraaf worden drie belangrijke belemmeringen besproken: leeftijdssegregatie, homophily en bredere macrocondities.

Leeftijdsegregatie

Hagestad en Uhlenberg (2005, 2006) beschrijven hoe intergenerationeel contact sterk wordt beïnvloed door leeftijdsegregatie: de institutionele en culturele scheiding tussen generaties. Kinderen en jongeren brengen het grootste deel van hun tijd door in onderwijssettings, volwassenen op de werkvloer, en ouderen in aparte woon- en zorgvoorzieningen. Deze scheiding wordt versterkt door de zogenoemde *tripartiete levensloop* – een historisch gegroeide ordening van het leven in drie opeenvolgende fasen: opleiding, werk en pensioen (Kohli, 2007; Riley & Riley, 1994). Hoewel deze structuur bijdraagt aan sociale orde en voorspelbaarheid, creëert ze tegelijkertijd barrières tussen generaties.

Coleman (1982) waarschuwde al dat leeftijdsegregatie jongeren belemmert om een realistisch beeld te ontwikkelen van latere levensfasen, terwijl ouderen vervreemden van jongere generaties. Deze wederzijdse onbekendheid vormt een vruchtbare voedingsbodem voor *ageism*: stereotiepe beelden en vooroordelen op basis van leeftijd (Butler, 1969). Gescheiden leefwerelden versterken dergelijke stereotypen, terwijl intergenerationeel contact juist kan bijdragen aan het verminderen ervan. Onderzoek laat zien dat samenlevingen waarin generaties elkaar vaker ontmoeten - bijvoorbeeld in gemengde woonvormen of gemeenschapsprojecten - minder last hebben van leeftijdsegregatie en meer sociale cohesie kennen (Vanderbeck, 2007).

Homophily

Dat generaties elkaar in het dagelijks leven relatief weinig ontmoeten, hangt samen met het verschijnsel *homophily*: de neiging van mensen om relaties aan te gaan met anderen die op hen lijken in leeftijd, achtergrond of leefstijl (Lazarsfeld & Merton, 1964; McPherson et al., 2001). Mensen bewegen zich bovendien vaak in sociaal homogene contexten, wat de kans op contact tussen verschillende leeftijdsgroepen verder beperkt (Huckfeldt, 1983). Gedeelde waarden, ervaringen en referentiekaders maken het eenvoudiger om relaties aan te gaan en te onderhouden (Huston & Levinger, 1978).

Hoewel deze voorkeur voor gelijkheid begrijpelijk is, leidt zij ertoe dat relaties tussen mensen uit verschillende sociale categorieën, waaronder leeftijd, relatief weinig ontstaan. Leeftijdsheterogene relaties - vriendschappen tussen jong en oud - zijn zeldzaam en onderbelicht in onderzoek (Riley & Riley, 2000). Dat is een gemiste kans, omdat juist deze relaties kunnen bijdragen aan wederzijds begrip en intergenerationele solidariteit. Uhlenberg (2000) pleit daarom voor meer aandacht voor de condities waaronder intergenerationele relaties kunnen ontstaan en duurzaam kunnen worden. Dykstra & Fleischmann (2016) geven hieraan gehoor door te onderzoeken onder welke omstandigheden vriendschappen tussen jong en oud tot stand komen en betekenisvol zijn.

Macrocondities

Naast individuele en relationele factoren spelen ook brede maatschappelijke structuren – de zogeheten macrocondities - een belangrijke rol. Deze bepalen in belangrijke mate hoe generaties elkaar kunnen ontmoeten, hoe zij elkaar waarnemen en welke ruimte er is voor betekenisvolle interactie.

Een eerste macroconditie betreft nationaal beleid, dat zich vaak richt op specifieke leeftijdsgroepen via onderwijs-, woon- en zorgvoorzieningen. Hoewel dergelijke maatregelen doorgaans zijn ingegeven door solidariteit en bescherming, kunnen zij onbedoeld bijdragen aan leeftijdssegregatie. Zo leven ouderen vaak in aparte woonvoorzieningen en nemen zij deel aan activiteiten voor senioren, terwijl jongeren zich voornamelijk bewegen in scholen en (sport)verenigingen. Deze fysieke en sociale scheiding kan sociale afstand en stereotiepe beeldvorming versterken. Binstock (1983) introduceerde hiervoor het begrip *compassionate ageism*: beleid dat ouderen en jongeren primair benadert als kwetsbare groepen die bescherming nodig hebben. Hoewel dit mededogen sympathiek lijkt, kan het ook negatieve stereotypen versterken, zoals afhankelijkheid en hulpbehoevendheid (Binstock, 2010; Townsend, 2006; Walker, 1999). Het Sociaal en Cultureel Planbureau wijst erop dat het huidige woon- en zorgbeleid spontane ontmoetingen tussen generaties bemoeilijkt en pleit voor gemengde woonvormen en buurtinitiatieven om sociale cohesie te bevorderen (SCP, 2024). In Nederland is de zorg voor ouderen sterk geïnstitutionaliseerd en grotendeels uitbesteed aan professionele instellingen. Dit zorgsysteem is primair gericht op medische efficiëntie en veiligheid, maar minder op sociale integratie en gemeenschapsvorming (SCP, 2024). In andere culturele contexten, zoals Zuid-Europese, Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen, is samenwonen of intensief familiecontact gebruikelijker. Daar vindt zorg en ondersteuning vaker plaats binnen het huishouden en is intergenerationeel contact vanzelfsprekender (Reher, 1998; Knijn & Kremer, 1997). Volgens het SCP (2024) draagt de Nederlandse inrichting van wonen en zorg bij aan een afnemende intergenerationele solidariteit, doordat jong en oud steeds meer in gescheiden leefwerelden leven en elkaar minder ontmoeten.

Een andere macroconditie betreft wetgeving die de rechten en plichten van verschillende leeftijdsgroepen vastlegt. Wetgeving tegen leeftijdsdiscriminatie weerspiegelt maatschappelijke waarden rond gelijkheid en rechtvaardigheid. Binnen de Europese Unie geldt sinds 2006 een richtlijn tegen leeftijdsdiscriminatie, maar de implementatie en handhaving verschillen sterk per land (Lahey, 2010). Deze variatie maakt het lastig om de impact van wetgeving op intergenerationele relaties eenduidig vast te stellen.

Tot slot speelt de representatie van leeftijdsgroepen in de media een belangrijke rol. Media dragen bij aan beeldvorming en kunnen processen van *othering* versterken door verschillen tussen jong en oud te benadrukken (Lepianka, 2015). Ouderen – en met name oudere vrouwen – zijn vaak ondervertegenwoordigd in televisieprogramma's en reclames (Kessler, Rakoczy & Staudinger, 2004; Roy et al., 1997). Tegelijkertijd laten sommige studies zien dat ouderen in reclame ook relatief positief kunnen worden afgebeeld, bijvoorbeeld vanwege hun koopkracht (Zhang et al., 2006). De mediabeelden van ouderen zijn daarmee ambivalent en contextafhankelijk, maar hebben aantoonbare invloed op hoe generaties elkaar waarnemen en benaderen.

Contextueel meetinstrument: Active Ageing Index (AAI)

De invloed van macrocondities op intergenerationeel contact is lastig direct te meten. Beleidsmaatregelen en mediabeelden kunnen uiteenlopende effecten hebben, terwijl vergelijkende data vaak ontbreken. Daarom maken onderzoekers gebruik van indirecte meetinstrumenten, zoals de *Active Ageing Index* (AAI).

De AAI is ontwikkeld in het kader van het Europese Jaar voor Actief Ouder Worden en Intergenerationele Solidariteit en biedt een geaggregeerde maat voor de maatschappelijke participatie van ouderen (Zaidi et al., 2013). De index kijkt niet alleen naar economische participatie, maar ook sociale bijdragen, zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Landen met een hoge AAI-score creëren gunstige structurele condities voor de zichtbaarheid en betrokkenheid van ouderen. Dit vergroot de kansen op betekenisvolle ontmoetingen en intergenerationele interactie (Campbell, 2012; Foster & Walker, 2015).

2.

Vormen van intergenerationeel contact

2.1. Vormen van intergenerationeel contact

Intergenerationeel contact kan op uiteenlopende manieren vorm krijgen, afhankelijk van de context, doelstellingen en de betrokken generaties. In zowel in de wetenschappelijke literatuur als praktijkgerichte kennisbronnen is aandacht voor deze diversiteit. De vormen lopen uiteen van structurele woonconcepten tot educatieve programma's en informele ontmoetingen.

2.1.1. Vrijwilligerswerk

Een veel onderzochte vorm is intergenerationeel vrijwilligerswerk, waarbij jongeren en ouderen elkaar ontmoeten in de context van maatschappelijke inzet. Jongeren bezoeken bijvoorbeeld ouderen in verzorgingshuizen of ondersteunen hen bij dagelijkse activiteiten. Dit contact is vaak wederkerig en kan bijdragen aan het verminderen van eenzaamheid en het versterken van sociale cohesie¹.

2.1.2. Samenwonen in hetzelfde complex

Een andere vorm is intergenerationeel samenwonen, waarbij jongeren en ouderen in één gebouw leven en via dagelijkse interacties met elkaar in contact komen. In het Nederlandse onderzoek Mijn 90-jarige huisgenoot wordt deze vorm geanalyseerd aan de hand van vijf dimensies van het solidariteitsmodel (Bengtson & Roberts, 1991): associationeel, normatief, affectief, functioneel en consensueel contact. Jongeren huren hierbij tegen een gereduceerd tarief een kamer in een verzorgingshuis en ondernemen sociale activiteiten met ouderen. Deze woonvorm blijkt bij te dragen aan het subjectief welbevinden van beide groepen (De Jong, Tuinstra & Tol, 2023).

¹ Publicatie Betekenisvol contact tussen generaties

2.1.3. Contact gericht op kennisuitwisseling en wederzijdse waardering

Een derde vorm betreft educatief intergenerationeel contact, zoals het programma Oud Geleerd Jong Gedaan, waarin jongeren colleges geven aan ouderen. Deze ontmoetingen zijn gericht op kennisuitwisseling en wederzijdse waardering en dragen bij aan het doorbreken van stereotypen en het versterken van onderlinge verbondenheid (NOV/Samen Ouder Worden, 2024).

2.1.4. Gezamenlijke activiteiten

Daarnaast bestaan er initiatieven die zich richten op gezamenlijke activiteiten, zoals samen koken, tuinieren, kunst maken of verhalen delen. Deze activiteiten vinden vaak plaats in buurthuizen, scholen of zorginstellingen en zijn gericht op het creëren van betekenisvolle en gelijkwaardige ontmoetingen. In de publicatie Betekenisvol contact tussen generaties worden deze vormen en hun succesfactoren beschreven, zoals wederkerigheid, continuïteit en aansluiting bij de leefwereld van deelnemers (ZorgSaamWonen, 2024).

2.1.5. Ontmoetingsplekken

Tot slot zijn er intergenerationele ontmoetingsplekken, zoals wijkprojecten of gemeenschapscentra, waar jong en oud elkaar op laagdrempelige wijze kunnen ontmoeten. Deze plekken sluiten aan bij lokale behoeften en culturele diversiteit. Ze bieden ruimte voor spontane interactie en het opbouwen van duurzame relaties, mits zij goed worden gefaciliteerd (Nederlands Jeugdinstituut, 2022).

De beschreven vormen laten zien dat er geen universele aanpak bestaat voor intergenerationeel contact. Wat werkt, is contextafhankelijk en verschilt per doelgroep. Wel blijkt uit zowel onderzoek als praktijk dat duurzame, wederkerige en goed gefaciliteerde ontmoetingen de grootste kans van slagen hebben.

Voor welke doelgroepen (leeftijdsgroepen, achtergronden) werken welke vormen het beste?

<p>Ouderen met een migratieachtergrond</p>	<p>Taalbarrières en culturele verschillen vragen om maatwerk. Interventies moeten in begrijpelijke taal worden aangeboden, waarin rekening wordt gehouden met culturele normen en waarden. Denk aan genderrollen, religie en het belang van familie.</p>	<p>Betrek ouderen met een migratieachtergrond actief bij de ontwikkeling van interventies. Door ouderen zelf te betrekken bij het ontwikkelen van interventies, sluit het aanbod beter aan bij hun leefwereld en behoeften. Dit vergroot de kans op succes en voorkomt dat interventies voorbijgaan aan wat ouderen echt belangrijk vinden.</p>
<p>Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB)</p>	<p>Toegankelijkheid en herkenbaarheid zijn van groot belang. Gebruik eenvoudige taal, visuele ondersteuning en concrete voorbeelden die aansluiten bij de leefwereld van mensen met een LVB. Dit verlaagt de drempel om mee te doen en vergroot het gevoel van eigenwaarde.</p>	<p>Meedoen betekent meer dan aanwezig zijn. Het gevoel erbij te horen is minstens zo belangrijk als deelnemen. Interventies moeten aandacht hebben voor en welkom en veilig groepsklimaat voor mensen met een LVB.</p>
<p>Mensen met beperkte digitale vaardigheden</p>	<p>Zorg voor gebruiksvriendelijke digitale communicatie. Websites, apps en online dienstverlening moeten gebruiksvriendelijker. Deze zijn vaak onnodig ingewikkeld en vereisen een hoog taalniveau.</p>	

Meer weten?

- [Eenzaamheid onder ouderen met een migratieachtergrond: wat weten we? | Movisie Kennissynthese-zingeving-ouderen-migratieachtergrond.pdf](#)
- [Meedoen met een lvb- literatuurverkenning](#)
- [Digitale inclusie: wat werkt volgens de experts? | Movisie](#)

2.2. Intergenerationeel contact binnen migratiegemeenschappen

Naast de eerdere beschreven vormen van intergenerationeel contact vraagt contact binnen de migratiegemeenschappen om specifieke aandacht. Door migratie is de demografische samenstelling van de Nederlandse bevolking de afgelopen decennia sterk veranderd, wat ook invloed heeft op intergenerationele relaties.

2.2.1. Filiale plicht en solidariteit

Binnen de migratiegemeenschappen, met name onder Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en andere niet-westerse groepen, spelen culturele waarden, religieuze opvattingen en sterke familiebanden een belangrijke rol in intergenerationeel contact.

Schans (2007) beschrijft in haar proefschrift *Ethnic Diversity in Intergenerational Solidarity* dat in Nederland sinds de jaren zestig een gezinsmodel is ontstaan waarin generaties grotendeels onafhankelijk van elkaar leven, mede door modernisering, de verzorgingsstaat en de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen. Dit staat in contrast met veel niet-westerse samenlevingen, waarbij een sterke filiale plicht centraal staat: de norm dat volwassen kinderen verantwoordelijk zijn voor het welzijn en de zorg van hun ouders (Schans & De Valk, 2008).

Onderzoek wijst uit dat ouderen met een migratieachtergrond sterker dan ouderen met een Nederlandse achtergrond verwachten dat kinderen zorg en ondersteuning bieden. Dit duidt op een relatief hoge mate van intergenerationele solidariteit. Tegelijkertijd geven jongere generaties deze zorg vaker op een flexibelere manier of op afstand, onder meer via digitale communicatiemiddelen (Baldassar, 2007).

2.2.2. 'Staying in touch' en digitale solidariteit

Veel migranten hebben te maken met geografische afstand tot ouders die in het land van herkomst wonen. Dit leidt tot transnationale vormen van contact en solidariteit. Jongere generaties voelen zich vaak moreel, emotioneel en financieel verantwoordelijk voor het welzijn van hun ouders (Baldassar, 2007).

Contact wordt onderhouden via digitale middelen zoals WhatsApp en videogesprekken, aangevuld met fysieke bezoeken en financiële ondersteuning. Hierdoor ontstaat een nieuwe vorm van solidariteit waarin zorg niet primair lokaal, maar vooral digitaal en emotioneel wordt georganiseerd (Yerden, 2013; De Valk & Schans, 2008; Baldassar, 2007).

2.2.3. Dubbele socialisatie

Migrantengemeenschappen vormen vaak een hecht sociaal en cultureel milieu waarin religieuze en familiewaarden actief worden overgedragen van oudere op jongere generaties. Ouders en grootouders investeren bewust in deze overdracht.

Tegelijkertijd groeien de tweede en derde generaties op in de Nederlandse context, waar zij ruimte hebben om andere waarden en normen te ontwikkelen. Deze zogeheten dubbele socialisatie kan leiden tot spanningen tussen religieuze of collectieve familiewaarden en de meer seculiere, individualistische normen van de Nederlandse samenleving (Güngör et al., 2011). Dit kan zich onder meer uiten in uiteenlopende verwachtingen over zorg en familierelaties (Yerden 2013).

2.2.4. De rol van de taalbrug

Jongere generaties spreken doorgaans beter Nederlands dan oudere migranten en vervullen vaak een bemiddelende rol in contact met instanties. Zij helpen bij medische afspraken, het begrijpen van overheidsbrieven en administratieve procedures. Deze rol staat bekend als *language brokering* (Arends-Tóth & Van de Vijver, 2006).

Deze vorm van rolomkering, waarbij kinderen hun ouders ondersteunen, kan belastend zijn voor jongeren. Dit vraagt om expliciete aandacht en erkenning binnen intergenerationele interventies.

2.3. Intergenerationeel contact op de werkvloer

Op veel Nederlandse werkplekken werken tegenwoordig vier, en soms vijf generaties gelijktijdig samen (Randstad Nederland, 2023). Door de verhoogde pensioenleeftijd, vergrijzing, lage geboortecijfers en stijgende levensverwachting werken mensen van uiteenlopende leeftijden langer samen (Onderwater, 2017). Dit vraagt om een andere benadering van personeelsbeleid en maakt een bewuste en strategische omgang met intergenerationeel contact noodzakelijk.

In deze paragraaf wordt op basis van literatuur en praktijkkennis ingegaan op het belang van intergenerationeel contact op de werkvloer, met aandacht voor mechanismen en interventies die bijdragen aan effectieve en duurzame samenwerking binnen de organisaties.

2.3.1. Kritisch perspectief op generatiedenken

Hoewel generaties vaak worden gebruikt als verklaringskader, blijkt het toepassen van generatielabels (zoals babyboomers, generatie X, Y en Z) op de werkvloer beperkt bruikbaar. Onderzoek van TNO (2024) laat zien dat generatiedenken in de wetenschap sterk wordt bekritiseerd, omdat verschillen in werkbeleving beter verklaard worden door drie samenhangende effecten:

- **Leeftijdseffecten:** veranderingen die samenhangen met levensfase en ontwikkeling.
- **Periode-effecten:** maatschappelijke gebeurtenissen die alle leeftijdsgroepen raken, zoals een pandemie.
- **Cohorteffecten:** gedeelde ervaringen van mensen die in dezelfde periode geboren zijn.

TNO concludeert dat verschillen binnen generaties vaak groter zijn dan verschillen tussen generaties. Werkgerelateerde ervaringen zoals burn-out hangen vooral samen met psychosociale werkfactoren zoals taakeisen, autonomie en sociale steun. Kenmerken als opleiding, gender en migratieachtergrond blijken vaak bepalender dan generatie (Verwajen, 2025). Een levensfase- en contextgerichte benadering is daarom essentieel.

2.3.2. De waarde van intergenerationeel contact: kennis, verbinding en innovatie

Kennisoverdracht en generativiteit

Intergenerationeel contact kan bijdragen aan het behoud van kennis en het versterken van het collectieve geheugen van de organisatie (Fasbender, Gerpott, & Unger, 2021).

Kennisdeling ontstaat echter niet vanzelf. Op basis van temporal social comparison onderscheiden Fasbender en Gerpott twee drijfveren:

- **Generativity Striving bij oudere medewerkers:** de wens om kennis over te dragen en van betekenis te blijven.
- **Growth Striving voor jongere medewerkers:** de motivatie om te leren en zich te ontwikkelen.

Wanneer deze beide motieven samenkomen, ontstaat wederkerige kennisuitwisseling. De OECD (2020) benadrukt dat leeftijdsdiversiteit organisaties in staat stelt complementaire kennis en vaardigheden te benutten, wat de productiviteit en innovatie versterkt.

Tegengaan van stereotypering en stigmatisering

Structureel intergenerationeel contact en samenwerking kunnen bijdragen aan het verminderen van negatieve stereotypen en vooroordelen (Verwajen et al., 2025). Dit leidt tot een prettiger werkklimaat, meer onderlinge steun en betere leerprocessen.

Tegelijkertijd kunnen de verschillen in communicatiestijlen en werkvoorkeuren spanning opleveren, vooral rondom kennisdeling (Bencsik et al., 2016). Deze spanningen vragen niet om versterking van generatiestereotypen, maar om bewuste interventies die samenwerking ondersteunen.

Onderzoek laat zien dat jongere werknemers de samenwerking met oudere collega's vaak waarderen vanwege hun ervaring en betrouwbaarheid (Ptel & Tinker, 2018). Leeftijdsdiscriminatie komt echter ook voor. Cruciaal hierbij zijn autonomie, competentie en verbondenheid als motivatoren, zoals beschreven in de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan. Oudere medewerkers zijn niet minder leerbereid, maar wel gevoeliger voor de context waarin leren wordt gevraagd.

2.3.3. Mentoring als structurele interventie

Mentoring geldt als een effectieve en structurele vorm van intergenerationeel contact. Het hangt samen met hogere werkbetrokkenheid, betere prestaties en meer ervaren carrièresucces, zowel voor mentor als mentee (Verwajen, 2025). Er zijn twee hoofdvormen:

- **Traditionele mentoring:** oudere werknemers dragen kennis en ervaring over aan jongere collega's, wat zowel professionele ontwikkeling als zingeving bij ouderen versterkt. (DUO for a JOB, 2025; Pelkey, 2017)
- **Reverse mentoring:** jongere medewerkers ondersteunen oudere collega's bij digitale vaardigheden en nieuwe werkmethoden, wat bijdraagt aan duurzaam leren en aanpassingsvermogen (Gadomska, 2020).

Er is sprake van ongelijke toegang tot de arbeidsmarkt voor jongeren met een migratieachtergrond van buiten de Europese Unie (1e, 2e en 3e generatie), ongeacht hun opleidingsniveau. Tegelijkertijd wordt de kennis en ervaring van 50-plussers onvoldoende gewaardeerd en benut.

Bij de interventie DUO for a JOB wordt een jongere met een migratieachtergrond gekoppeld aan een ervaren 50-plusser. Als vrijwillige mentor helpt de 50-plusser de jongere gedurende een half jaar met het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt. Dat kan zijn door te helpen met oriëntatie op studie of beroepskeuze of door heel concreet te ondersteunen bij bijvoorbeeld het opstellen van een sollicitatiebrief of het voorbereiden van een sollicitatiegesprek.

Deze aanpak bevordert de ontmoeting en uitwisseling tussen culturen en generaties en levert een bijdrage aan het tegengaan van ongelijkheid en discriminatie. Zeventig procent van de jongeren heeft binnen een half jaar een baan, stage of opleiding gevonden. De mentoren ervaren veel voldoening in het begeleiden van de jongeren.

2.3.5. Generatiemanagement en een fitte werkcultuur

De aanwezigheid van meerdere generaties op de werkvloer kan spanningen opleveren, maar biedt vooral kansen. Het aandeel oudere werknemers neemt toe, en mensen werken vaker door na de AOW-leeftijd. Dit vraagt om een strategische HR-aanpak.

Generatiemanagement is een vorm van levensfasebewust en inclusief leiderschap die zich richt op alle medewerkers. Het doel is niet het overbruggen van verschillen, maar het benutten van complementariteit tussen generaties. Door vaardigheden, kennis en ervaringen te combineren, ondersteunt generatiemanagement duurzame inzetbaarheid, talentontwikkeling en een cultuur van kennisdeling en innovatie (Bailey, 2020).

Praktische interventies en werkvormen

Generatiemanagement krijgt in de praktijk vorm via concrete interventies die ontmoeting, begrip en samenwerking tussen generaties bevorderen. Praktijkexperts zoals Marjolein Risseeuw ontwikkelen werkvormen die organisaties helpen om bewust om te gaan met het feit dat voor het eerst vier generaties gelijktijdig actief zijn op de werkvloer. Dit brengt verschillen in werkwaarden, verwachtingen en communicatiestijlen met zich mee, maar biedt ook kansen voor wederzijdse groei en ontwikkeling.

Risseeuw benadrukt dat generatiemanagement vraagt om structurele inspanning en verbindend leiderschap. Op haar platform beschrijft zij onder meer de volgende interventies:

- **Generatiedialog**

Een gestructureerde werkvorm waarin medewerkers per generatie reflecteren op hun werkstijl, ambities en behoeften, bijvoorbeeld via een ‘gebruikersbijsluiter’. Door ervaringen plenair te delen ontstaat meer wederzijds begrip, waardering en samenwerking

- **Generatiespel**

Een interactieve methode die verschillen en overeenkomsten tussen generaties zichtbaar maakt en het gesprek stimuleert over werkstijl, waarden en samenwerking.

- **Generatie-leercaf **

Een bijeenkomst waarin generaties hun leerstijlen verkennen en samen een leeromgeving ontwerpen die aansluit bij ieders voorkeuren. Dit vergroot eigenaarschap en maakt leren inclusiever.

Risseeuw pleit daarbij voor een leiderschapsstijl die generaties verbindt in plaats van verdeelt, met aandacht voor empathie en maatwerk ([Risseeuw z.d.](#))

Praktische handvatten vanuit organisaties

Ook Randstad Nederland biedt met een [toolkit](#) concrete ondersteuning voor het managen van een leeftijdsdiverse werkvloer. De toolkit benadrukt het belang van leeftijdsdiverse teams en wijst op kennisoverdracht en mentoring als sleutelinterventies. Door ouderen en jongeren bewust met elkaar in contact te brengen, ontstaat verbinding en verschuift de focus van ‘ik ’ naar ‘wij ’ binnen organisaties ([Randstad z.d.](#))

Verdieping: voorbij stereotypering

Waar toolkits vooral praktisch zijn, biedt het boek *Anders dan jij denkt- Samenwerken met Generatie Z* een verdiepend perspectief. Op basis van interviews met meer dan 100 jongeren, ouders, docenten en werkgevers laat het zien dat generatie Z geen homogene groep is. Het boek corrigeert hardnekkige stereotypen en benadrukt het belang van kijken naar onderliggende motieven die voor medewerkers van alle leeftijden relevant zijn, zoals zingeving, autonomie en ontwikkeling.

Praktische aandachtspunten

Het boek vertaalt deze inzichten naar concreet gedrag op de werkvloer voor leidinggevendenden, waaronder:

- **Het expliciet maken van het 'waarom' van werk.** Generatie Z hecht veel waarde aan betekenis. Licht daarom niet alleen de taak zelf toe, maar vooral ook het grotere doel: waarom is dit werk belangrijk, voor wie en hoe draagt het bij aan de organisatiedoelen?
- **Investeren in een zorgvuldige onboarding.** Neem de tijd voor een zorgvuldige introductie. Een stap-voor-stap programma geeft nieuwkomers houvast, rust en het vertrouwen dat ze goed zijn voorbereid op hun rol.
- **Kiezen voor frequente, coachende feedback.** Deze nieuwe coaching stijl is gericht op doorlopende feedback, groei en directe ondersteuning.
- **Aansluiten bij moderne communicatievormen met duidelijke verwachtingen.** Wees je bewust van de voorkeur voor directe, snelle en vaak digitale communicatiekanalen (zoals chat). Stel duidelijke grenzen en verwachtingen over reactietijden.
- **Gebruik maken van visuele ondersteuning om informatie toegankelijk te maken.** Afbeeldingen, infographics, korte video's en schema's werken laagdrempelig. Visuele ondersteuning helpt om informatie sneller te begrijpen en beter te onthouden.

Werkzame elementen voor betekenisvol intergenerationeel contact

3.1. Wederkerigheid

Een cruciale voorwaarde voor betekenisvol intergenerationeel contact is wederkerigheid: beide generaties dragen iets bij en ontvangen iets uit de relatie. Dit bevordert gelijkwaardigheid en voorkomt dat één groep – vaak ouderen – uitsluitend als hulpbehoevend wordt gezien. Ontbreekt wederkerigheid, dan kunnen asymmetrische relaties ontstaan die gevoelens van afhankelijkheid of weerstand oproepen (Van der Meer & Van Vliet, 2020). Projecten waarin wederkerigheid expliciet wordt gefaciliteerd, bijvoorbeeld via gezamenlijke activiteiten met gedeelde doelen, laten een hogere betrokkenheid en sterkere relaties zien (NOV/Samen Ouder Worden, 2024; Movisie, 2021). Wederkerigheid vormt daarmee zowel een relationeel als een ethisch fundament voor duurzame intergenerationele solidariteit.

3.2. Veiligheid en begeleiding

Naast wederkerigheid zijn veiligheid en begeleiding essentieel. Deelnemers moeten zich fysiek en emotioneel veilig voelen om open contact aan te gaan met iemand van een andere generatie. Goede voorbereiding en professionele begeleiding helpen om verschillen in communicatiestijl, culturele achtergrond en verwachtingen te overbruggen (RVO, 2024; NOV/Samen Ouder Worden, 2024; Movisie, 2021). Ook structurele condities, zoals woonbeleid en kwaliteit en toegankelijkheid van de sociale infrastructuur, zijn bepalend voor de kwaliteit van intergenerationeel contact (Sociaal Cultureel Planbureau, 2024).

Begeleiding draagt bij aan een zogenoemde *holding environment* (Winnicott, 1986), waarin ruimte is voor kwetsbaarheid en dialoog. De begeleider bewaakt de relationele veiligheid, helpt verschillen te duiden en structureert de ontmoeting zonder deze te sturen. Zo wordt contact niet alleen mogelijk, maar ook betekenisvol en duurzaam.

3.3. Duurzaamheid van het contact

Betekenisvolle ontmoetingen ontstaan vooral bij herhaald en langdurig contact; eenmalige ontmoetingen zijn vaak onvoldoende (Van der Meer & Van Vliet, 2020). Duurzaamheid verwijst daarbij niet alleen naar herhaling, maar ook naar relationele continuïteit waarin vertrouwen en gedeelde betekenis kunnen groeien. Beleidsanalyses laten zien dat structurele inbedding van ontmoetingsplekken en samenwerking met lokale partners hierbij cruciaal zijn (SCP, 2024).

Vanuit de contacthypothese (Allport, 1954) is bekend dat herhaald contact onder gelijkwaardige omstandigheden bijdraagt aan het verminderen van stereotypen en het bevorderen van empathie. Duurzaam intergenerationeel contact biedt ruimte om verschillen in leefwereld te verkennen en te overbruggen, en versterkt sociale inclusie en verbondenheid (Movisie, 2021).

3.4. Gedeelde doelen

Gedeelde doelen en gezamenlijke activiteiten vormen een belangrijke voorwaarde voor betekenisvol contact. Wanneer generaties samenwerken aan een tastbaar resultaat – zoals een kunstproject, tuin of maaltijd – ontstaat interactie die verder gaat dan oppervlakkig contact (NJI, 2022). De activiteit fungeert als sociaal bindmiddel: zij biedt structuur, stimuleert samenwerking en creëert ruimte voor informele uitwisseling, wat wederzijds begrip bevordert (Allport, 1954).

3.5. Aansluiten bij leefwereld en interesses

Tot slot is het van belang dat intergenerationeel contact aansluit bij de leefwereld en interesses van zowel jongeren als ouderen. Activiteiten die herkenbaar en relevant zijn, vergroten de motivatie en betrokkenheid (NOV/Samen Ouder Worden, 2024). Wanneer contact aansluit bij wat deelnemers belangrijk vinden in hun dagelijks leven, ontstaat ruimte voor authentieke betrokkenheid. Volgens de Sociale Productie Functietheorie (Ormel et al., 1999) dragen erkenning, autonomie en zingeving bij aan het welbevinden, ongeacht leeftijd. Door aan te sluiten bij persoonlijke interesses en waarden worden deze behoeften versterkt en wordt intergenerationeel contact toegankelijker, duurzamer en waardevoller.

Werkzame elementen in de praktijk

Vier het Leven & SOMNL Samen koken en herinneringen delen

Dit initiatief laat zien hoe samen koken generaties en culturen met elkaar verbindt. In het kookboek *De kracht van samen koken* van Gerco van Stoffelsen en Lucia Garcia Lameiro worden recepten gecombineerd met persoonlijke verhalen van jongeren en ouderen. Het project, mogelijk gemaakt door *Samen Ouder Worden*, gebruikt koken als middel om herinneringen op te halen en nieuwe ontmoetingen te creëren. De gezamenlijke activiteit zorgt voor een laagdrempelige en warme sfeer waarin gelijkwaardig contact ontstaat.

Slowdates

Dit initiatief van de Gruitpoort (een culturele organisatie in Doetinchem) heeft als belangrijkste doelstelling om verbondenheid tussen generaties te stimuleren door middel van intergenerationeel contact. Een 'slowdate' is een informele bijeenkomst gericht op mensen van verschillende generaties, die zich richt op een thema dat van tevoren bepaald is, en duurt twee uur. Onderwerpen die aan bod komen zijn divers, van vooroordelen en boosheid tot mode. De bijeenkomsten worden begeleid door een begeleider die telkens een andere vorm kiest. Soms worden kunstvormen ingezet (denk aan improvisatiedrama of beeldende kunst), op andere momenten vloggen de deelnemers gezamenlijk of worden vragenkaarten gebruikt. Tijdens de pauzes wordt samen gegeten: er wordt een proeverij georganiseerd waarbij deelnemers elkaars gerechten kunnen uitproberen.

Uit een procesevaluatie blijkt dat de ervaren begeleiders die ingezet worden een belangrijke voorwaarde zijn: begeleiders zorgen ervoor dat iedereen zijn mening op een respectvolle manier kan uiten. Zij vragen door zodat vanzelfsprekendheden expliciet gemaakt worden. Hiermee wordt een vertrouwde sfeer gecreëerd. Verder is de veelzijdigheid van thema's en werkvormen een succesfactor, uit de evaluatie komt naar voren dat hiermee de juiste balans tussen verdieping en gezelligheid wordt gecreëerd.

De Generatiemixer

Creatieve samenwerking tussen jong en oud

De Generatiemixer, ontwikkeld door Leyden Academy, brengt basisschoolleerlingen en ouderen samen in een creatief proces. Zij bedenken gezamenlijk een fantasiewereld, schrijven verhalen, maken muziek en bouwen decors. Door samen te creëren ontstaat gelijkwaardig contact en worden stereotypen doorbroken. Wederkerigheid staat centraal: iedere deelnemer draagt iets bij en leert van de ander.

Club Goud Culturele interventies die verrassen

Club Goud verbindt jong en oud via kunst en cultuur. Het project organiseert gezamenlijke activiteiten, zoals theaterbezoeken en creatieve workshops, waarbij plezier en verrassing centraal staan. Door deelnemers uit hun vertrouwde rol te halen, ontstaan onverwachte ontmoetingen en nieuwe perspectieven. Deze aanpak laat zien hoe cultuur kan fungeren als krachtig middel om generaties dichter bij elkaar te brengen.

Zomervisite

Vanuit het project Zomervisite worden jongeren gekoppeld aan een oudere in een verpleeghuis tijdens de zomermaanden. In deze periode gaan de jongeren een aantal keer op bezoek bij de oudere en doen ze samen uiteenlopende activiteiten, zoals wandelen of een ijsje eten. De jongeren voeren geen zorgtaken uit. Zij ontvangen een vergoeding voor deelname en het project en besteden ieder in totaal 25 uur aan de bezoeken. Uit het onderzoek van Leyden Academy komt naar voren dat er bij dit project sprake is van verschillende veranderingen in het beeld van jongeren over ouderen: soms positief, soms negatief en soms zowel positief als negatief. Aspecten die positief bijdroegen aan de beeldvorming waren: de setting en het onderhouden van open en persoonlijk contact. Negatieve invloed op de beeldvorming had lastige communicatie door bijvoorbeeld gehoorproblemen. Ook blijkt uit dit onderzoek dat persoonlijke referentiekaders van jongeren van invloed zijn op de aard van de verandering in beeldvorming bij de deelnemende jongeren. Hierbij spelen contact met grootouders, verhalen van anderen en de media een rol.

NGO Et cetéra

Et cetéra is een Oekraïense non-profitorganisatie die in 2023 is opgericht om internationale samenwerking en niet-formeel leren te bevorderen. De organisatie ontwikkelt educatieve projecten waarin jongeren en ouderen samen leren en ervaringen uitwisselen, bijvoorbeeld via workshops, culturele activiteiten en internationale uitwisselingsprogramma's. Hun aanpak stimuleert levenslang leren en actief burgerschap, waarbij generaties elkaar versterken door kennis, digitale vaardigheden en democratische waarden te delen. Et cetéra gelooft in samenwerking boven concurrentie en zet zich in voor sociale verbondenheid, respect en gelijkheid – waarden die essentieel zijn om generaties dichter bij elkaar te brengen.

Dobrovolnické centrum Volunteer Center

Het Volunteer Center in Ústí nad Labem (Tsjechië) bestaat al 26 jaar en verbindt generaties via vrijwilligerswerk. Jaarlijks coördineert het centrum zo'n 350 vrijwilligers die samen meer dan 25.000 uur bijdragen aan cultuur, sport, ziekenhuizen en sociale diensten. Het centrum traint vrijwilligers én coördinatoren, en betreft actief mensen met een beperking en Oekraïense vluchtelingen. Met initiatieven zoals de 'ENTER22 Youth Club' en een cultureel ontmoetingspunt voor vluchtelingen creëert het ruimte waar jongeren, ouderen en nieuwkomers elkaar ontmoeten en samenwerken. Zo bevordert het centrum sociale inclusie, wederzijds begrip en een sterke gemeenschap.

Aandachtspunten en uitdagingen bij intergenerationeel contact

Hoewel intergenerationeel contact vaak wordt gepresenteerd als een krachtig middel om sociale cohesie en wederzijds begrip te bevorderen, wijzen zowel wetenschappelijke als praktijkgerichte literatuur op een aantal structurele en relationele valkuilen. Deze kunnen de effectiviteit van intergenerationele initiatieven ondermijnen en in sommige gevallen zelfs leiden tot negatieve ervaringen bij deelnemers. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste valkuilen en geven we een voorbeeld van een succesvolle aanpak om deze valkuilen te vermijden.

4.1. Stereotypering en beeldvorming

Een van de meest genoemde risico's bij intergenerationeel contact is het voortbestaan van stereotiepe beelden. Jongeren worden bijvoorbeeld vaak gezien als luidruchtig of respectloos, terwijl ouderen vaak worden geassocieerd met inflexibiliteit of hulpbehoevendheid. Dergelijke beelden kunnen leiden tot wederzijds wantrouwen en een verminderde bereidheid tot contact (Movisie, 2021; NOV/Samen Ouder Worden, 2024). Onderzoek in de wijk Beijum (Groningen) laat zien hoe negatieve beeldvorming, mede gevoed door media en beleid, kan doorwerken in het dagelijks handelen. Ouderen gaven aan dat zij 's avonds op straat jongeren ontweken uit angst, ondanks het ontbreken van concrete negatieve ervaringen (Kloosterman & Van der Houwen, 2014).

Voorbeeld aanpak – Doorbreek beeldvorming via gedeelde verhalen

Een effectieve manier om stereotypering te doorbreken is het creëren van ruimte voor persoonlijke ontmoeting en wederzijds leren. Dit kan bijvoorbeeld via zogeheten verhalentafels, waarbij jongeren en ouderen in kleine groepen ervaringen uitwisselen rond gedeelde thema's, zoals eerste werkervaringen, relaties of toekomstverwachtingen.

In een wijkproject in Rotterdam werden mbo-studenten gekoppeld aan ouderen uit de buurt. Tijdens vier bijeenkomsten deelden zij hun levensverhalen. Jongeren ontdekten dat ouderen een verrassend actieve en open houding hadden, terwijl ouderen verrast waren door de betrokkenheid en nieuwsgierigheid van de jongeren. De aanwezige gespreksleider benoemde eventuele stereotypen en stimuleerde reflectie.

Waarom werkt dit?

- Persoonlijke contact maakt abstracte beelden concreet.
- Gedeelde thema's zorgen voor herkenning en verbinding.
- Luisteren en vertellen bevordert empathie en nuance.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Organiseer verhalentafels in buurthuizen, scholen of zorginstellingen.
- Gebruik storytelling als vast onderdeel van intergenerationele programma's.
- Train begeleiders in het herkennen en bespreekbaar maken van stereotypen.

4.2. Intergenerationele segregatie

In veel maatschappelijke domeinen - zoals onderwijs, zorg en wonen - is sprake van leeftijdssegregatie. Voorzieningen zijn vaak ingericht voor specifieke leeftijdsgroepen, waardoor generaties elkaar nauwelijks ontmoeten. Dit structurele isolement vergroot de sociale afstand en belemmert het ontstaan van duurzame intergenerationele relaties (Uhlenberg & De Jong Gierveld, 2004).

Voorbeeld aanpak - Generatieplekken in de wijk

Een manier om leeftijdssegregatie tegen te gaan, is het creëren van generatieplekken: fysieke ruimtes waar jong en oud elkaar op natuurlijke wijze kunnen ontmoeten. Dit kunnen buurthuizen zijn, gezamenlijke moestuinen of leerwerkplekken waar jongeren stagelopen en ouderen hun kennis delen.

Een inspirerend voorbeeld is De Buurtcampus in Amsterdam, waar studenten, buurtbewoners en ouderen samenwerken aan lokale vraagstukken, zoals vergroening of buurtactiviteiten. Door gezamenlijk aan concrete doelen te werken, ontstaat gelijkwaardig contact en worden gescheiden leefwerelden doorbroken.

Waarom werkt dit?

- Ontmoeting is laagdrempelig en doelgericht.
- Er is sprake van gedeeld eigenaarschap.
- De ruimte is niet leeftijdsgebonden, maar inclusief.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Ontwikkel multifunctionele ontmoetingsplekken voor alle leeftijden.
- Stimuleer samenwerking tussen onderwijs, zorg en welzijn.
- Veranker generatieplekken structureel in wijkontwikkeling en participatiebeleid.

4.3. Ongelijkwaardige relaties

Wanneer intergenerationeel contact plaatsvindt binnen een zorgcontext, bestaat het risico dat relaties ongelijkwaardig worden.

Voorbeeld aanpak – Samen iets nieuws creëren

Om asymmetrie te voorkomen, is het belangrijk te kiezen voor activiteiten die draaien om samenwerking en gedeelde interesses, in plaats van zorgverlening.

Een voorbeeld is Generatie Mixer van Leyden Academy, waarin basisschoolleerlingen en ouderen samen een fantasiewereld creëren via spel, kunst en verhalen. Iedereen neemt een eigen rol aan binnen een gezamenlijke verhaallijn. Door samen te creëren ontstaat gelijkwaardig contact en worden stereotypen doorbroken. Wederkerigheid staat centraal: iedere deelnemer draagt iets bij en leert van de ander.

Waarom werkt dit?

- De activiteit is niet zorggericht, maar co-creatief.
- Iedereen kan bijdragen vanuit eigen talenten.
- De focus ligt op gezamenlijke doelen.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Kies voor creatieve, culturele of technische activiteiten.
- Vermijd formats met vaste zorgrollen.
- Betrek beide generaties bij het ontwerp van het programma.

4.4. Gebrek aan voorbereiding en begeleiding

Een veelvoorkomende valkuil is het ontbreken van goede voorbereiding. Het Nederlands Jeugdinstituut benadrukt dat voorbereidende dialoogbijeenkomsten bijdragen aan gelijkwaardig contact (NJI, 2022). Ook internationaal onderzoek laat zien dat begeleide ontmoetingen effectiever zijn in het verminderen van vooroordelen dan spontane contacten (Christian et al., 2014).

Voorbeeld aanpak – Intergenerationele voorbereiding via dialoog

Bij de aanpak Oud Geleerd Jong Gedaan wordt gewerkt met voorbereidende sessies waarin jongeren en ouderen samen reflecteren op beeldvorming, wederkerigheid en samenwerking. Deelnemers leren actief luisteren, verschillen benoemen en verwachtingen uitspreken. De nadruk ligt op gelijkwaardigheid en wederzijds leren, wat een basis legt voor diepgaand duurzaam contact.

Waarom werkt dit?

- Voorbereiding vermindert onzekerheid en vergroot het vertrouwen tussen deelnemers.
- Dialoog vooraf helpt om stereotypen en vooroordelen expliciet te benoemen en te nuanceren.
- Begeleiding zorgt voor een veilige setting waarin iedereen zich gehoord voelt.
- Het creëren van gezamenlijke verwachtingen voorkomt misverstanden en asymmetrie.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Organiseer voorbereidende bijeenkomsten vóór gezamenlijke activiteiten.
- Gebruik gespreksvormen en stellingen om beeldvorming te bespreken.
- Ontwerp programma's samen met deelnemers uit beide generaties.

4.5. Tijdelijkheid en discontinuïteit

De tijdelijkheid van projecten kan leiden tot teleurstelling, vooral bij kwetsbare deelnemers. Wanneer er geen opvolging of nazorg is, kunnen gevoelens van verlies ontstaan. Continuïteit en structurele inbedding zijn daarom cruciaal voor duurzame impact (Kloosterman & Van der Houwen, 2014).

Voorbeeld aanpak – Duurzame verankering via lokale partners

Het programma Samen Ouder Worden, geïnitieerd door Vereniging VrijwilligerswerkNL (voorheen NOV), zet in op langdurige samenwerking met lokale welzijnsorganisaties, vrijwilligersnetwerken en zorgpartners. Door kennis en methodieken over te dragen aan lokale partijen ontstaat een infrastructuur waarin intergenerationele ontmoetingen ook na afloop van projectfinanciering blijven bestaan.

Waarom werkt dit?

- Lokale partijen nemen eigenaarschap.
- Vrijwilligers en professionals worden structureel getraind.
- De aanpak sluit aan bij bestaande netwerken en vertrouwen.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Ontwerp projecten met overdrachts- en borgingsplan.
- Investeer in methodiekontwikkeling en training.
- Stimuleer samenwerking tussen formele en informele zorg.

4.6. Afname van intergenerationale solidariteit

Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (2024) is er sprake van een afnemende intergenerationale solidariteit: burgers tonen minder bereidheid om verantwoordelijkheid te delen voor wonen en zorg over generaties heen. De sterke institutionalisering van de ouderenzorg in Nederland is daar mede debet aan.

Voorbeeld van een aanpak – Gemeenschapsgericht wonen

Binnen Samen Ouder Worden wordt geëxperimenteerd met gemengde woonvormen en buurtgerichte initiatieven waarin jong en oud elkaar ontmoeten, bijvoorbeeld gezamenlijke maaltijden, tuinprojecten of culturele activiteiten. Deze aanpak bevordert informele contacten en versterkt sociale cohesie.

Waarom werkt dit?

- Fysieke nabijheid stimuleert spontane interactie.
- Gemeenschapsvorming vergroot zingeving en verbondenheid.
- Institutionele grenzen worden doorbroken.

Wat betekent dit voor beleid en praktijk?

- Stimuleer gemengde woonvormen via woonbeleid en corporaties.
- Ondersteun buurtinitiatieven met structurele middelen.
- Betrek jongeren actief bij ouderenzorg via stages en vrijwilligerswerk.

Implicaties voor beleid, praktijk en toekomstig onderzoek

De inzichten uit onderzoek en praktijk laten zien dat intergenerationeel contact alleen duurzaam en betekenisvol kan zijn wanneer het zorgvuldig wordt vormgegeven en ingebed. Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste implicaties voor de dagelijkse praktijk, voor beleidsontwikkeling en voor toekomstig onderzoek.

5.1. Praktijkimplicaties

Voor professionals die intergenerationele projecten uitvoeren, is het essentieel om te werken vanuit gelijkwaardigheid. Dit betekent dat ouderen niet uitsluitend benaderd worden als zorgontvangers, maar als actieve deelnemers met eigen kennis, ervaring en talenten. Activiteiten moeten gericht zijn op wederkerigheid en gedeelde belangen, zodat alle deelnemers zich gezien en gewaardeerd voelen (Movisie, 2023).

Daarnaast zijn actieve begeleiding en nazorg cruciaal om misverstanden, afhaken of teleurstelling te voorkomen. Onderzoek van Leyden Academy naar het project Generatie Mixer laat zien dat creatieve samenwerking kan bijdragen aan gelijkwaardige relaties en wederkerigheid tussen generaties (Leyden Academy, 2023). Beleidsanalyses van het Sociaal Cultureel Planbureau benadrukken bovendien dat structurele borging nodig is om continuïteit en duurzame effecten te realiseren (SCP, 2024)

Ten derde is contextgericht en inclusief werken van groot belang. Interventies moeten aansluiten bij de leefwereld van deelnemers en rekening houden met culturele, sociale en cognitieve diversiteit. Alleen wanneer projecten toegankelijk zijn voor uiteenlopende groepen, kunnen intergenerationele initiatieven hun verbindend potentieel daadwerkelijk benutten (Nederlands Jeugdinstituut, 2021).

5.2. Beleidsimplicaties

Om intergenerationeel contact structureel te bevorderen, is het van belang dat overheden investeren in duurzame ontmoetingsplekken. Fysieke ruimtes zoals buurthuizen, parken en gedeelde woonvormen bieden laagdrempelige mogelijkheden voor spontane en betekenisvolle interactie tussen generaties, mits deze ruimtes toegankelijk, veilig en aantrekkelijk zijn en er niet alleen geïnvesteerd wordt in stenen en groen, maar ook in mensen die zorgdragen voor beheer en begeleiding. Als deze plekken goed worden gefaciliteerd en aansluiten bij lokale behoeften, dragen zij bij aan sociale cohesie en het verminderen van leeftijdssegregatie (Nederlands Jeugdinstituut, 2021).

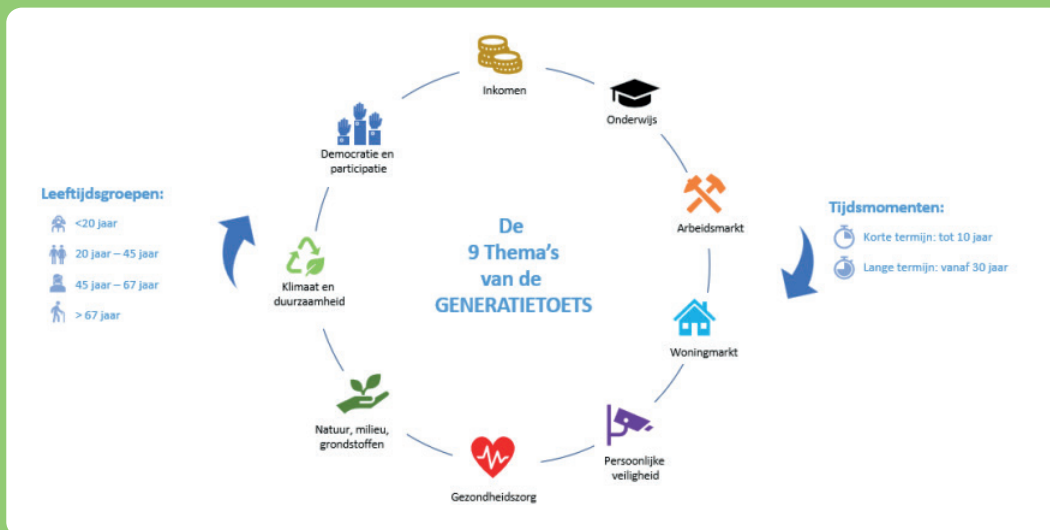
De groeiende aandacht voor generatievraagstukken vraagt om een expliciet intergenerationele benadering in bestuur en beleid. Dus niet alleen insteken op aparte voorzieningen voor jongeren of ouderen, maar een visie ontwikkelen op wat je in een gemeente of wijk/buurt wilt bereiken met en voor alle inwoners en die visie vertalen naar welke diensten je inkoop bij uitvoerders. Het doel moet zijn een inclusieve leefomgeving waar jong en oud samenleven en elkaar ondersteunen, met aandacht voor de behoeften van alle generaties in een wijk.

In toenemende mate klinkt ook de roep om toekomstgericht beleid te ontwikkelen waarin niet alleen de belangen van huidige, maar ook van toekomstige generaties worden meegenomen. Dit vraagt om een governance-benadering waarin generatiegerechtigheid centraal staat, zoals bepleit door de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (2021). Generatiegerechtigheid betekent dat beleid niet alleen kijkt naar wat goed is voor mensen nu, maar ook voor toekomstige generaties. Het gaat om eerlijke keuzes op lange termijn, zodat middelen en kansen niet ten koste gaan van wie later leeft (Wolf, 2021). Een interessant instrument in dat verband is de Generatietoets, ontwikkeld door Sira Consulting, onderdeel van het Beleidskompas van de rijksoverheid. De Generatietoets is een instrument dat, door het gebruik van bestaande kwantitatieve data en kwalitatieve informatie, in kaart brengt (in) welke (mate) beleid, wet- of regelgeving impact heeft op de leefomstandigheden van leeftijdsgroepen in het heden en in de toekomst. Met name bij de landelijke overheid zijn recent verschillende beleidsprogramma's aan de hand van de Generatietoets doorgelicht.

De generatietoets

De Generatietoets laat aan de hand van cijfermatige data en kwalitatieve informatie uit gesprekken tussen betrokkenen generaties en experts de verwachte impact zien van wet- en regelgeving voor verschillende leeftijdsgroepen, van jong tot oud.

Het instrument biedt met behulp van een gesprekskader inzicht in de ingeschatte effecten van overheidsbeleid. Naast gesprekstafels met betrokkenen uit het beleidsveld wordt hierbij ook gebruik gemaakt van inzichten uit kernbronnen en expertgesprekken, zonder daarmee wetenschappelijk uitputtend te zijn. Daarnaast wordt in een klankbordgroep met belangenorganisaties en beleidsmakers geanalyseerd of beleidsmaatregelen zowel op sociaal, economisch als milieugebied duurzaam zijn, en of de effecten ervan eerlijk zijn verdeeld over de generaties. De generatietoets brengt deze (kwalitatieve) effecten in kaart aan de hand van negen thema's, vier leeftijdsgroepen, en twee tijdsmomenten. In samenspraak met een klankbordgroep wordt bepaald voor welke van de negen thema's een direct effect te verwachten is.

De volgende leeftijdsgroepen worden daarbij onderscheiden: < 20 jaar, 20 – 45 jaar, 46 – 67 jaar, > 67 jaar. De verwachte effecten worden bekeken op twee tijdsmomenten, nl. de korte termijn (direct na inwerkingtreding tot 10 jaar daarna) en de lange termijn (vanaf 30 jaar na inwerkingtreding).

De Generatietoets omvat negen thema's waar de volgende vragen over worden gesteld: inkomen, onderwijs, arbeidsmarkt, woningmarkt, persoonlijke veiligheid, gezondheidszorg, klimaat en duurzaamheid, natuur/ milieu en grondstoffen, democratie en participatie.

Tot slot blijft het essentieel dat overheden niet alleen tijdelijke interventies ondersteunen, maar ook investeren in langdurige, professioneel begeleide trajecten. Projectfinanciering kan waardevolle experimenten mogelijk maken, maar zonder structurele middelen en deskundige begeleiding blijft de impact vaak beperkt. Langetermijninvesteringen zijn noodzakelijk om continuïteit, kwaliteit en effectiviteit te waarborgen (VNG, 2021).

5.3. Implicaties voor toekomstig onderzoek

Hoewel de aandacht voor intergenerationeel contact groeit, blijft er behoefte aan verdiepend kwalitatief onderzoek naar lokale dynamieken. In buurten zoals Selwerd (Groningen), waar de sociale samenhang afwijkt van het stedelijk gemiddelde, kunnen waardevolle inzichten worden opgedaan in hoe intergenerationele initiatieven in een specifieke context vorm krijgt en welke factoren succes of falen beïnvloeden (Movisie, 2023).

Daarnaast is verder onderzoek nodig naar hoe generaties met elkaar in gesprek gaan over actuele maatschappelijke thema's, zoals klimaatverandering, racisme of digitalisering. Dergelijke gesprekken kunnen bijdragen aan wederzijds begrip, maar ook spanningen blootleggen die vragen om begeleiding en dialoog (Nederlands Jeugdinstituut, 2021).

Tot slot is er behoefte aan de ontwikkeling van robuuste evaluatiemethoden om de sociale, emotionele en maatschappelijke impact van intergenerationele projecten op de lange termijn te meten. Betere monitoring en evaluatie zijn essentieel om de effectiviteit van beleid en praktijk te onderbouwen en om intergenerationele interventies verder te verbeteren (Movisie, 2023; NOV/Samen Ouder Worden, 2024).

Bronnen

- Allik, J., & Realo, A. (2004). *Individualism–collectivism and social capital*. In: Journal of Cross-Cultural Psychology, 35(1), 29–49.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Addison-Wesley.
- Arends-Tóth, J., & Van de Vijver, F. J. R. (2006). *Issues in the conceptualization and assessment of acculturation*. In: M. H. Bornstein & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent–child relationships: Measurement and development* (pp. 33–62). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bailey, E., & Owens, C. (2020). *Unlocking the benefits of the multigenerational workplace*. Harvard Business Publishing. Retrieved from www.harvardbusiness.org/wp-content/uploads/2020/08/Unlocking-the-Benefits-of-Multigenerational-Workforces_Aug-2020.pdf
- Baldassar, L. (2007). *Transnational families and aged care: The mobility of care and the migrancy of ageing*. In: Journal of Ethnic and Migration Studies, 33(2), 275–297. doi.org/10.1080/13691830601154252
- Bencsik, A., Horváth-Csikós, G., & Juhász, T. (2016). *Y and Z Generations at Workplaces*. In: Journal of Competitiveness, 8(3), 90–106. doi.org/10.7441/joc.2016.03.06
- Bengtson, V. L., & Roberts, R. E. L. (1991). *Intergenerational Solidarity in Aging Families: An Example of Formal Theory Construction*. In: Journal of Marriage and the Family, 53(4), 856–870.
- Binstock, R. H. (1983). *The aged as a scapegoat*. In: The Gerontologist, 23(2), 136–143.
- Binstock, R. H. (2010). *From compassionate ageism to intergenerational equity*. In: Public Policy & Aging Report, 20(3), 1–5.
- Blau, P. M. (1977). *Inequality and heterogeneity: A primitive theory of social structure*. Free Press.
- Boer, A. de, De Klerk, M., Verbeek-Oudijk, D. & Plaisier, I. (2020). *Blijvende bron van zorg. Ontwikkelingen in het geven van informele hulp 2014-2019*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Bordone, V., & Dykstra, P. (2012). *Intergenerational contact in Europe: Altruism or exchange?* European Population Conference (EPC). Retrieved from epc2012.eaps.nl/papers/120674

- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. (1986). *Between give and take: A clinical guide to contextual therapy*. Brunner/Mazel.
- Butler, R. N. (1969). *Ageism: Another form of bigotry*. In: *The Gerontologist*, 9(4), 243–246.
- Campbell, J. L. (2012). *Ideas, politics, and public policy*. In: *Annual Review of Sociology*, 28, 21–38.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *Dashboard bevolking: Jongeren*. www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/jongeren
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *Dashboard bevolking: Ouderen*. www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Jongeren in Nederland – Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2023*. longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2023/jongeren-in-nederland
- Christian, J., Turner, R., Holt, N., Larkin, M., & Cotler, J. H. (2014). *Does intergenerational contact reduce ageism: When and how contact interventions actually work?* In: *Journal of Arts & Humanities*, 3(1), 1–15. Coleman, J. S. (1982). *The asymmetric society*. Syracuse University Press.
- Compendium voor de Leefomgeving (CLO). (2025). *Bevolkingsomvang en aantal huishoudens, 1980–2024*. www.clo.nl/indicatoren/nl000125-bevolkingsomvang-en-aantal-huishoudens-1980-2024
- Davey, A., Janke, M., & Savla, J. (2004). *Antecedents of intergenerational support: Families in context and families as context*. In: M. Silverstein & K. W. Schaie (Eds.), *Annual review of gerontology and geriatrics, 2004: Focus on intergenerational relations across time and place* (pp. 29–54). Springer Publishing Company
- Deferme, J. (2018). *Tussen mensen: Contextueel denken over relaties, familie en samenleving*. Sociaal. Net. sociaal.net/boek/tussen-mensen
- Delhey, J. & Newton, K. (2005). *Predicting cross-national levels of social trust: Global pattern or Nordic exceptionalism?* In: *European Sociological Review*, 21, 311-327
- De Valk, H. A., & Schans, D. (2008). *'They ought to do this for their parents': Perceptions of filial obligations among immigrant and Dutch older people*. *Ageing & Society*, 28(1), 49–66. <https://doi.org/10.1017/S0144686X07006292>
- DUO for a JOB. (2025, 22 mei). *De voordelen van mentoring voor mensen van 50 jaar en ouder*. www.duoforajob.nl/nl/actualite/les-benefices-du-mentorat-pour-les-50
- Dykstra, P.A. & Fleischmann, M. (2016). *Cross-age friendship in 25 European countries*. In: *Studi di Sociologia*, LIV(2), 107-125. [Special Issue on Active Ageing]

- Fischer, C. S. (1982). *To dwell among friends: Personal networks in town and city*. University of Chicago Press.
- Fischer, C. S., & Oliner, S. J. (1983). *A research note on friendship, gender, and the life cycle*. In: *Social Forces*, 62(1), 124–133.
- Fishbane, M. (2021). *Healing intergenerational wounds: A relational neurobiological approach*. In: *Contemporary Family Therapy*, 43, 1–14. doi.org/10.1007/s12440-021-00149-7
- Foster, L., & Walker, A. (2015). *Active ageing across the EU*. In: *Journal of Population Ageing*, 8(1–2), 31–45.
- Gadomska-Lila, K. (2020). *Effectiveness of reverse mentoring in creating intergenerational relationships*. In: *Journal of Organizational Change Management*, 33(7), 1313–1328. doi.org/10.1108/JOCM-10-2019-0326
- Grefe, D. (2011). *Faith-based intergenerational programs*.
- Güngör, D., Fleischmann, F., & Phalet, K. (2011). *Religious identification, beliefs, and practices among Turkish Belgian and Moroccan Belgian Muslims: Intergenerational continuity and acculturative change*. In: *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(8), 1356–1374. doi.org/10.1177/0022022111412342
- Hagestad, G. O., & Uhlenberg, P. (2005). *The social separation of old and young: A root of ageism*. In: *Journal of Social Issues*, 61(2), 343–360.
- Halmingh, K. (2022). *Individualisering, ontkerkelijking en subjectief welzijn in Nederland: Een Sociale Productie Functie theorie benadering*. Rijksuniversiteit Groningen. gmwpublic.studenttheses.ub.rug.nl/953/
- Harwood, J., Hewstone, M., Paolini, S., & Voci, A. (2005). *Grandparent–grandchild contact and attitudes toward older adults: Moderator and mediator effects*. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 393–406.
- Huckfeldt, R. (1983). *Social contexts, social networks, and urban neighborhoods: Environmental constraints on friendship choice*. In: *American Journal of Sociology*, Volume 89 (3) 651–59.
- Huston, T & Levinger, George. (1978). *Interpersonal Attraction and Relationships*. *Annual review of psychology*. 29. 115–56. doi.org/10.1146/annurev.ps.29.020178.000555.
- Ius Laboris. (2014). *Age discrimination in Europe: A comparative overview*. documents.manchester.ac.uk/display.aspx?DocID=20532

- Jong, J., Tuinstra, J., & Tol, D. (2023). *Mijn 90-jarige huisgenoot: Een exploratief onderzoek naar intergenerationeel contact in verzorgingshuizen*. Rijksuniversiteit Groningen.
- Kessler, E. & Rakoczy, K. (2004). The portrayal of older people in prime time television series: The match with gerontological evidence. In: *Ageing and Society*, 24. doi.org/10.1017/S0144686X04002338.
- Kloosterman, R., & Van der Houwen, K. (2014). *Frequentie en kwaliteit van sociale contacten*. Centraal Bureau voor de Statistiek. www.cbs.nl/-/media/imported/documents/2014/08/2014-02-02-b15-art.pdf?la=nl-nl
- Knijn, T., & Kremer, M. (1997). *Gender and the caring dimension of welfare states: Toward inclusive citizenship*. In: *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 4(3), 328–361. doi.org/10.1093/oxfordjournals.sp.a034270
- Kohli, M. (2007). The Institutionalization of the Life Course: Looking Back to Look Ahead. *Research in Human Development*, 4, 253-271. doi.org/10.1080/15427600701663122
- Lahey, J. N. (2010). International Comparison of Age Discrimination Laws. *Research on Aging*, 32(6), 679-697. doi.org/10.1177/0164027510379348
- Lazarsfeld (1964): Friendship as a Social Process. In: Holzer, B., Stegbauer, C. (eds) *Schlüsselwerke der Netzwerkforschung*. Netzwerkforschung. Springer VS, Wiesbaden. doi.org/10.1007/978-3-658-21742-6_76
- Lepianka, D. (2015). *How similar, how different? On Dutch media depictions of older and younger people*. In: *Ageing & Society*, 35(5), 1095-1113.
- Leyden Academy on Vitality and Ageing. (2023). *Generatie Mixer: Creatieve samenwerking tussen jong en oud*. Leiden: Leyden Academy. www.leydenacademy.nl/generatie-mixer/
- Lynch, K. (2006). *Neo-liberalism and marketisation: The implications for higher education*. In: *European educational research journal*, 5(1), 1-17.
- Mannheim, K. (1952). The problem of generations. In P. Kecskemeti (Ed.), *Essays on the sociology of knowledge* (pp. 276–320). London: Routledge & Kegan Paul.
- Mayer, K. U., & Müller, W. (1986). The state and the structure of the life course. scispace.com/papers/the-state-and-the-structure-of-the-life-course-4qlbr8czs5
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). *Birds of a Feather: Homophily in Social Networks*. In: *Annual Review of Sociology*, 27, 415–444. www.jstor.org/stable/2678628

- Mollenhorst, G., Völker, B., & Flap, H. (2008). *Social contexts and core discussion networks: Using a mixed method approach to study similarity in intimate relationships*. In: *Social Networks*, 30(1), 59–68.
- Movisie. (2021). *Betekenisvol contact tussen jong en oud*. Geraadpleegd op 31 juli 2025, van www.movisie.nl/artikel/betekenisvol-contact-tussen-jong-oud
- Movisie. (2023). *Intergenerationeel werken: Wat werkt in de praktijk?* Geraadpleegd via www.movisie.nl
- Nederlands Jeugdinstituut. (2021). *Burgerinitiatieven en wijkteams*. Geraadpleegd via www.nji.nl/system/files/2021-09/Burgerinitiatieven%20en%20wijkteams.pdf
- Nederlands Jeugdinstituut. (2022). *Intergenerationeel werken: inzichten en praktijkvoorbeelden*. Nederlands Jeugdinstituut.
- NOV / Samen Ouder Worden. (2024). *Betekenisvol contact tussen generaties*. vrijwilligerswerk.nl/bibliotheek+samen+ouder+worden/bibliotheek+sow+documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2739064
- OECD. (2020). *Promoting an Age-Inclusive Workforce: Living, Learning and Earning Longer*. OECD Publishing. doi.org/10.1787/59752153-en
- Onderwater, J. S. (2017). *Leeftijdsdiversiteit op de werkvloer: De relatie tussen de kwaliteit van het intergenerationele klimaat en innovatief werkgedrag* (Masterthesis, Universiteit Utrecht). Universiteit Utrecht Repository. studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/26247
- Ormel, J., Lindenberg, S., Steverink, N., & Verbrugge, L. M. (1999). *Subjective well-being and social production functions*. In: *Social Indicators Research*, 46(1), 61–90. [Subjective Well-Being and Social Production Functions | Social Indicators Research](https://www.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1000000)
- Pelkey, M. M. (2017). *Relationship of organizational commitment, job involvement, and generativity to interest in mentoring among retirees* [Dissertatie, Clemson University]. Clemson University Open Dissertations repository. open.clemson.edu/all_dissertations/1930
- Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. (2021). *De tijd vooruit: Generatiebewust beleid voor een toekomstbestendige samenleving*. www.raadrvs.nl
- Randstad Nederland. (z.d.). *Vier generaties op de werkvloer: Toolkit generatiemanagement*. Via: www.randstad.nl/werkgevers/kenniscentrum/generatiemanagement/generaties-op-de-werkvloer
- Randstad Nederland. (2022). *Generatiemanagement: zo verbind je de generaties op de werkvloer*. Geraadpleegd van www.randstad.nl/whitepaper-generaties

- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2024). Ontmoetingsruimten in de wijk. Over hoe je een ontmoetingsruimte actief kunt opzetten en in stand houden. www.rvo.nl/sites/default/files/2024-06/EHA-paper%20Ontmoetingsruimten%20IA-EA-240607fin.pdf
- Riley, M. W., & Riley, J. W. (1994). *Age integration and the lives of older people*.
- Risseeuw, M. (z.d.). Leiderschap vanuit het generatieperspectief. Geraadpleegd op 1 december 2025, van www.marjoleinrisseeuw.nl
- Roy, A., & Harwood, J. (1997). Underrepresented, positively portrayed: Older adults in television commercials. Taylor & Francis.
- Sánchez, M., & Díaz, P. (2020). *Intergenerational relationships*. In *Encyclopedia of gerontology and population aging* (pp. 1–6). Springer. doi.org/10.1007/978-3-319-69892-2_895-1
- Schans, D. (2007). *Ethnic diversity in intergenerational solidarity*. [Doctoral dissertation, Utrecht University]. Utrecht University Repository. hdl.handle.net/1874/17699
- Sira Consulting (2024). Generatietoets NPCE. open.overheid.nl/documenten/a802bba9-0ee6-48b2-9b1c-d29274498b8d/file
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2025). *Burgerperspectieven 2025 – Bericht 2: Thema Sociale Cohesie*. Den Haag: SCP. www.scp.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/06/19/burgerperspectieven-2025-bericht-2/Burgerperspectieven+bericht+2025-2+Thema+Sociale+Cohesie.pdf
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2024). *Hoe staat het ervoor met de sociale cohesie in Nederland?* Factsheet. Den Haag: SCP. www.scp.nl/documenten/2024/06/04/hoe-staat-er-voor-met-de-sociale-cohesie-in-nederland
- Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). (2024). *Op elkaar bouwen?* www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2024/12/18/solidariteit-in-nederland-op-het-gebied-van-wonen/SCP+Onderzoek+Op+elkaar+bouwen+-+Solidariteit+in+Nederland+op+het+gebied+van+wonen.pdf
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2024). *Samenleven in de toekomst: Een verkenning naar sociale cohesie bij een veranderde bevolkingssamenstelling in 2050*. Den Haag: SCP. www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/12/01/scp-rapport-samenleven-in-de-toekomst
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2024). *Solidariteit in Nederland op het gebied van wonen*. Den Haag: SCP. www.scp.nl/dossiers/sociale-cohesie/specifieke-publicaties-over-sociale-cohesie

- Tam, T., Hewstone, M., Harwood, J., Voci, A., & Kenworthy, J. (2006). *Intergroup contact and grandparent–grandchild communication: The effects of self-disclosure on implicit and explicit biases against older people*. In: *Group Processes & Intergroup Relations*, 9(3), 413–429.
- TNO (2024). *Generatieverschillen in werkgerelateerde behoeften, waarde van werk en mentale gezondheid*. monitorarbeid.tno.nl/wp-content/uploads/sites/16/2024/05/Generatieverschillen-in-werkgerelateerde-behoeften-waarde-van-werk-en-mentale-gezondheid.pdf
- Townsend, P. (2006). *Policies for the aged in the 21st century*. In: *Ageing & Society*, 26(2), 161-179.
- Turner, S. G., Hooker, K., Jarrott, S. E., & Geldhof, G. J. (2025). Development of a new measure of intergenerational contact. *Journal of Adult Development*. doi.org/10.1007/s10804-025-09525-x
- Uhlenberg, P. (2000). *Integration of old and young*. In: *The Gerontologist*, 40(3), 276–279.
- Uhlenberg, P., & De Jong Gierveld, J. (2004). *Age-segregation in later life: An examination of personal networks*. In: *Ageing and Society*, 24(1), 5–28.
- Van der Geest, S. (z.d.). *Zorg voor ouderen in verschillende culturen*. Universiteit van Amsterdam. sjaakvandergeest.socsci.uva.nl/pdf/ageing/ouderenzorg_Kijk.pdf
- Van der Meer, T., & Van Vliet, M. (2020). *Generaties verbinden: Een verkenning van werkzame principes*. Kennisplatform Samenleving.
- Van der Meiden, J. (2021). *De toepasbaarheid van contextuele interventies in systeemtherapie*. www.tijdschriftsysteemtherapie.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/ST-33-2-03/De-toepasbaarheid-van-contextuele-interventies-in-systeemtherapie
- Vanderbeck, R. M. (2007). *Intergenerational geographies: Age relations, segregation and re-engagements*. In: *Geography Compass*, 1(2), 200–221.
- Veenstra, S. (2019). *Intergenerationeel contact in Beijum*. Rijksuniversiteit Groningen. frw.studenttheses.ub.rug.nl/704/1/Intergenerationeel_contact_in_Beijum.pdf
- Verbrugge, L. M. (1977). *The structure of adult friendship choices*. *Social Forces*, 56(2), 576–597.
- Vermeij, L. (2021, juni). *Solidariteit tussen generaties: een zaak van de overheid?* *Gerōn*, 23(2). Geraadpleegd op 13 augustus 2025, van gerontijdschrift.nl/artikelen/solidariteit-tussen-generaties-een-zaak-van-de-overheid/
- Verwajen, G., Glijn, R., Beijl, A., Dekker, F., & Stavenuiter, M. (2025). *Generaties en werkwaarden*. Literatuurstudie. Verwey-Jonker Instituut. www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2025/06/324270_Generaties-en-werkwaarden.pdf

- VNG/Divosa (2021) De waarde van het sociaal domein. Een slimme investering in bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond samenleven. vng.nl/sites/default/files/2021-04/de-winst-van-het-sociaal-domein_def.pdf
- Walker, A. (1999). Attitudes to population ageing in Europe. europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/184
- Winnicott, D. W. (1986). *The theory of the parent-infant relationship*. In: Essential papers on object relations, 5, 233-53.
- Wolf, C. (2021). Intergenerational justice and equality. In S. M. Gardiner (Ed.), *The Oxford handbook of intergenerational ethics*. Oxford University Press. doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190881931.013.9
- Yerden, I. (2013). *Family, honor, and care: Muslim migrant women negotiating morality in the Netherlands*. *Ethnic and Racial Studies*, 36(11), 1783–1799. doi.org/10.1080/01419870.2012.759911
- Youngworks. (2021). *De generatietijdlijn, van Boomer tot Generatie Z*. Geraadpleegd via youngworks.nl/blog/de-generatietijdlijn-van-boomer-tot-generatie-z/
- Zaidi, A., Gasior, K., Hofmarcher, M. M., Lelkes, O., Marin, B., Rodrigues, R., & Zolyomi, E. (2013). Active ageing index 2012. Concept, Methodology, and Final Results, Research Memorandum, Methodology Report, European Centre Vienna.

Colofon

Auteurs: Diana Bachour, Laila Konijn en Esther Schrijver (Movisie)

Redactie: Hanneke Mateman (Movisie), Petra van Loon (Vereniging VrijwilligerswerkNL, Coalitie Intergenerationeel Contact)

Eindredactie: Esther den Breejen (Buro FrisseBlik)

Opmaak: Ontwerpburo Suggestie & illusie

Januari 2026

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

SAMEN
OUDER
WORDEN

Vereniging
Vrijwilligerswerk^{NL}